Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 15 август 1968 йил, пайшанба ◆ № 190 (14.052). ◆ Баҳоси 2 тийин.

ҚОЗОҒИСТОННИНГ ЯНГИ ШАҲРИ

Олма-ота. 13 август. (ТАСС). Чордара — Қозоғистоннинг 72-шаҳри бўлиб қолди. Қозоғистон ССР Олий Совети Президиумининг бугун чиқарган фармонига биноан Чимкент область Чордара районидаги шаҳар типидаги Сирдарё посёлкасига шаҳар деган ном берилди.

Сирдарё посёлкаси Сирдарё бўйидаги Чордара сув омбори қурилаётган вақтда, тўққиз йил аввал барпо этилган эди. Ҳозир бу ерда 16 минг кишидан ортиқ аҳоли яшайди. Булар — асосан жазирама даштни забт этган кишилардир.

БИРИНЧИ СОВЕТ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ 50 ЁШГА ТЎЛДИ

Иваново шаҳрининг меҳнаткашлари шонли санани — Иваново Вознесенск политехника институтини таъсис этиш тўғрисидаги Ленин декретининг 50 йиллигини нишонламоқдалар. Бу институт совет ҳокимияти барпо этган биринчи олий ўқув юрти бўлган эди.

Иваново ишчилари бу олий ўқув юрти учун 600 минг сўм пул тўплаб бердилар, дарсхоналар, ётоқхоналар, профессорларнинг квартиралари учун шаҳардаги энг яхши биноларни ажратдилар. Биринчи совет техника олий ўқув юрти 1918 йил 22 октябрда кечаги ишчилар, қизил аскарлар, батраклар учун очилди. Тўқимачилик соҳасида кадрлар тайёрловчи инженер-механика, химия, агрономия, бинокорлик ва ижтимоий-иқтисодий факультетларда машғулотлар бошланди.

Биринчи совет олий ўқув юртининг 50 йиллигига бағишланиб шаҳардаги барча институтларда юбилей илмий конференциялари ўтказилмоқда.

ПАРТИЯ ЎҚУВИГА ПУХТА ТАЙЁРЛАНАЙЛИК

Коммунистик партия Владимир Ильич Ленининнг, илғор назарияга амал қилган партиягина илғор курашчи ролини бажара олади, деган доно кўрсатмасига ҳамиша амал қилиб келмоқда. Партия идеология ишининг зарбдор, таъсирчан, турмуш синовида ўзини оқлаган соҳаларидан бири булган партия ўқуви системаси меҳнаткашларни назарий жиҳатдан чиниқтиришда, коммунистик идеалларга садоқатини оширишда, ижодий меҳнат кўтаринкилигига руҳлантиришда катта роль ўйнамоқда.

Республикамиз партия ташкилотлари коммунист ва партиясизлар оммасининг назарий билими, сиёсий тайёргарлигини ошириш тадбирларини белгилаганда доимо улуғ доҳиймиз, партиямиз кўрсатмаларига амал қилиб, бу соҳада бой тажриба тўплади. Партия ўқувининг кейинги йилларда юзага келган мунтазам системаси, айниқса, ижобий натижалар бермоқда. Бу йилги ўқув йилининг қувончли якунлари партия органлари, бошланғич партия ташкилотлари коммунистларнинг сиёсий билими, назарий савиясини юксалтиришга эътибор ва ғамхўрликни анча кучайтирганликларидан далолат бериб турибди.

Партия ўқувининг барча звеноларида 421 минг киши таълим олди. 3 мингдан ортиқ сиёсий мактаб ва бошланғич звенонинг бошқа формаларида 61 мингдан ортиқ кадр ўқиди. Ўн мингга яқин марксизм-ленинизм асослари мактаблари ҳамда ўрта звенонинг бошқа шохобчаларида 204 мингдан ортиқ коммунист ва партиясиз билим олди. 118 та партия-хўжалик мактаби, тўрт мингга яқин семинар ва 13 та университетда 107 минг киши қатнашди. Йигирма мингдан ортиқ коммунист марксча-ленинча назарияни мустақил ўрганди. 28 минг пропагандист машғулот олиб борди. Буларнинг асосий кўпчилиги партия, совет, комсомол ходимлари, халқ хўжалиги мутахассислари, фан ва маданият соҳасида ишловчи кишилардир. Бу рақамлар партия ўқуви ўзига хос дорилфунун бўлиб қолганлигини кўрсатиб турибди.

Аммо ўтган ўқув йилида партия ўқуви системасида жиддий камчиликларга ҳам йўл қўйилди. Партия пропагандасининг жўшқин ҳаётимиз билан, ҳар бир ишлаб чиқариш коллективи олдида турган конкрет вазифалар билан узвий боғланмаганлиги ҳоллари содир бўлди.

Партия ўқувига системали равишда етарли ғамхўрлик қилинмагани сабабли баъзи тингловчилар якунловчи машғулотларда программа материалларини яхши ўзлаштира олмаганликлари аён бўлиб қолди. Фарғона областида 800, Қорақалпоғистон АССРда 150, Тошкент областида 2000 дан ортиқ тингловчи иккинчи ўқув йилига қолдирилди. Самарқанд ва Сирдарё областларида баъзи сиёсий мактаблар асоссиз равишда тарқатиб юборилди. Пропагандист кадрлар билан системали иш олиб борилмади, улар учун консультациялар, семинарлар ўз вақтида уюштирилмади. Сиёсий маориф кабинетлари иши ҳам кўнгилдагидек бўлмади.

Партия ўқуви системасида содир бўлган бундай камчиликлар партия органларидан, бошланғич партия ташкилотларидан янги ўқув йилига тайёргарликни ҳозирдан бошлаб авж олдириб юборишни тақозо этади. Партия ўқувининг муваффақияти ишни кўзини билиб, барвақт яхши тайёргарлик кўришга боғлиқ. Шунга кўра пропагандист кадрлар танлаш, уларни тарбиялаш, тингловчиларни рўйхатга олиш, сиёсий маориф кабинетларини керакли қўлланмалар, кўргазмали материаллар билан таъминлаш чораларини кўриш шу куннинг вазифасидир.

Партия комитетлари амалга оширадиган ташкилий ишларнинг ҳаммаси коммунистларнинг марксча-ленинча назарияни ҳозирги замоннинг энг муҳим проблемалари, коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифалари билан боғлаб, чуқур ўрганишлари учун мавжуд имкониятлардан тўла фойдаланишга қаратилмоғи зарур. Партия тарихи сиёсий иқтисод, фалсафа, илмий коммунизм ҳамда бошқа проблемаларни ўрганиш КПСС XXIII съезди, партия Марказий Комитети Пленумлари олға сурган назарий, амалий масалаларнинг моҳиятини чуқур таҳлил қилабилиш билан уйғунлашадиган бўлиши керак.

В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига тайёргарлик тўғрисида КПСС Марказий Комитетининг қарори эълон қилинди. Бу қарорда «Маркс — Энгельс — Ленин ғояларини чуқур ўрганиш ва пропаганда қилиш партия ташкилотларининг меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги идеология ишларининг негизидир. Партия ташкилотлари В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига тайёргарлик кўрар эканлар, барча коммунистларга марксизм-ленинизм билимини ўргатиш, кенг коммунистлар ва партиясизлар оммасининг революцион назарияни чуқур ўрганиши соҳасидаги ишларни кучайтириб юборишлари керак»лиги алоҳида таъкидланди. Партия ташкилотларининг вазифаси улуғ доҳийнинг мислсиз бой илмий меросини чуқур ўрганиш масаласига алоҳида эътибор беришдан иборат.

Партия комитетлари ҳамда бошланғич партия ташкилотлар тингловчилар рўйхатини тузишда уларнинг билим даражаси, сиёсий тайёргарлиги, ҳоҳиши ва эҳтиёжларини синчиклаб ўрганишлари лозим. Ёш коммунистларни партия ўқуви системасига жалб этиш масаласига алоҳида эътибор бериш керак.

Коммунистик партия XXIII съезди, КПСС Марказий Комитетининг В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллиги муносабати билан эълон қилган қарори коммунистларнинг, партиясизлар оммасининг марксча-ленинча ўқувини тўғри, юксак савияда ташкил қилишни партия ташкилотларининг муҳим, жонажон иши қилиб қўйди. Партиямизнинг ана шу кўрсатмасига жиддий амал қилиб, партия ўқуви йилини бошлашга ҳозирдан пухта тайёргарлик кўриш партия ташкилотларининг жанговар вазифасидир

КОЛХОЗЛАР САЛОМАТЛИК ШАҲАРЧАЛАРИ ҚУРМОҚДАЛАР

Ратау мухбирининг Одессадан хабар беришича, Татарбунар посёлкасида областда энг катта колхозлараро касалхона биноси қурила бошлаган. Касалхона райондаги 14 колхознинг маблағлари ҳисобига ленинградлик архитекторларнинг махсус лойиҳаси бўйича қурилмоқда. Икки қаватли бинода хирургия бўлими, физиотерапевтика, рентген, даволаш физкультура кабинетлари ҳамда функционал диагностика кабинети жойлашади. Колхозлар бино қурилиши ва асбоб-ускуналар харид қилиш учун ўз даромадларидан салкам 350 минг сўм ажратдилар.

Қурилаётган касалхонадан бир неча километр нарида Сасик кўли соҳилида Татарбунар исёни номли колхознинг балчиқ давохонаси ва 100 ўринли пансионати жойлашган, бу ерда шифобахш балчиқ запаслари кўп. Бу нарса беморларни комплекс даволашга имконият беради.

Областда колхозларнинг маблағлари ҳисобига касалхоналар, поликлиникалар, туғруқхоналар ва амбулаториялар қуриш кенг авж олдириб юборилди. Бу йил колхозлар 12 даволаш профилактика муассасаларини фойдаланишга топширишни мулжаллаб туришибди.

Фото лавҳалар

Андижон области. Марказий Фарғона канали беш йилликнинг йирик ирригация қурилишларидан биридир. Каналнинг узунлиги 110 километр бўлади. Унинг зилол сувлари билан 140 минг гектар ер қониб сув ичади. Канал ёқасида 600 та турли-туман гидротехника иншоотлари қурилмоқда. Суратларда (чапда) канал ўзанига бетон ётқизилаётган пайт. Комсомол аъзоси Йўлдошбой Эргашев қурилишда мастер бўлиб ишламоқда (ўнгдаги сурат). Пастдаги суратда эса дюкер қурилишида ишлаётган арматурачилар.

Р. Ашуров ва В. Лейзерович фотолари. (ЎзТАГ фотохроникаси).

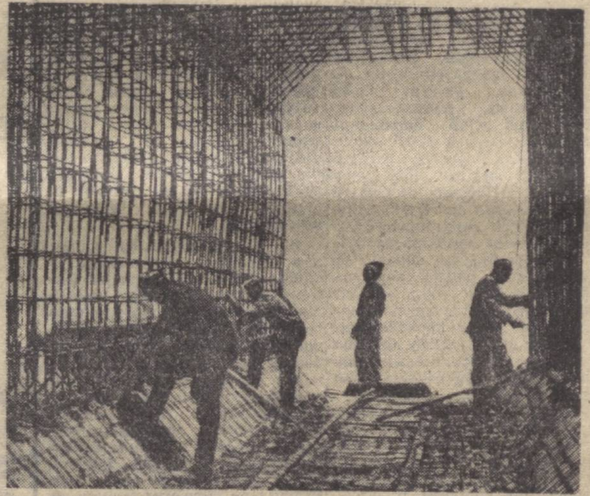

ЧЎЛҚУВАРЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

АНДИЖОН. «Андижанводстрой» трестининг коллективи тўққиз ойлик планни тугатди. Йил бошидан буён қарийб ўн миллион сўмлик ҳар хил ишлар бажарилди. Фарғона водийсидаги биринчи сунъий денгиз — Косонсой сув омборини реконструкция қилиш тугалланди. Бу эса, қўшимча суратда олтмиш беш миллион кубометр сув тўплаш имконини берди.

Ҳозир гидромеханизаторлар қурилаётган Марказий Фарғона канали трассасида вахтада туриб ишламоқдалар. Бу ерда сувни тўсадиган уч иншоот, дюкерлар, автомобиль йўли, кўприклар қурилди. Тез Оқар Катта Фарғона каналига 20 километрдан кўпроқ узунликда мураккаб шароитда бетон ётқизилмоқда.

«Андижанводстрой» трестининг коллективи йиллик планни етти ноябргача бажаришга қарор қилди. (ЎзТАГ).

МЎЛ-КЎЛ ЕМ-ХАШАК ЖАМҒАРАЙЛИК

Республика колхоз ва совхозларида дағал хашак жамғариш ва силос бостиришнинг бориши тўғрисида 1968 йил 13 августга бўлган

МАЪЛУМОТ

(биринчи стун — планга нисбатан тайёрланган дағал хашак, иккинчи стун — мажбуриятга нисбатан бостирилган силос).

ОБЛАСТЛАР		
Самарқанд	100,1	9,6
Сирдарё	96,0	38,9
Қашқадарё	95,3	50,2
Тошкент	84,0	33,4
Сурхондарё	73,5	45,8
Наманган	64,7	21,9
Андижон	61,9	26,6
Бухоро	50,7	16,1
Хоразм	47,5	—
Фарғона	44,8	17,8
Қорақалпоғистон АССР	37,3	2,6
Ўзбекистон ССР бўйича:	73.2	23.2

ПЛАН БАЖАРИЛДИ

Беш йиллик планни муддатидан илгари бажариш ва улуғ доҳий В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун кураш ташаббусини бошлаб берган Хоразм областининг қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари яна бир зафар қучдилар. Давлатга тухум сотиш йиллик плани бажарилди. Тайёрлов ташкилотларига 9 миллион дона тухум топширилди. Эришилган бу ғалабага Гурлан, Янгиариқ ва Ҳазорасп районларининг чорвадорлари салмоқли ҳисса қўшишди.

ҚУТЛУҒ ИШ

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ АМАЛДА

Тошкентдаги «Ўртоқ» кондитер фабрикаси Енгил саноат министрлигига қарашли пешқадам корхоналардан биридир. Ҳозир бу фабрика йилига 16 минг тонна маҳсулот тайёрламоқда. Ярим йиллик натижалари ҳам кўнгилдагидек бўлди. Олти ой мобайнида 10 миллион 157 минг сўмлик ширинликлар сотилди. Ҳамма техника-иқтисодий кўрсаткичларни корхона ишчи ва хизматчилари ортиғи билан адо этдилар.

Фабрикада иқтисодий ислоҳотни амалга оширишда ҳамма бир ёқадан бош чиқариб ишлади. Биринчи галда ишлаб чиқариш жараёнларини механизациялашга асосий эътибор қаратилди. Чунки қандолатчилар кўп юмушларни қўл кучи билан бажарардилар. Фабрикани янги техника билан жиҳозлаш, прогрессив технологияни жорий этиш керак эди. Бу катта юмушни икки йўл билан бажариш мумкин эди: ускуна сотиб олиб, четдан мутахассисларни чақириб ишлаб чиқаришни механизациялаш мумкин эди. Лекин «Ўртоқ» фабрикасида бошқача йўл тутишди. Бу қутлуғ ишга ижодкор ишчилар, рационализаторлар, иқтисодчилар аралашди. Корхона директори Х. Комиловдан тортиб, слесарь В. Петренкогача, цех бошлиқлари В. Ҳайдаров ва Л. Салимовадан тортиб уста қандолатчилар У. Нажимов ва М. Мирзакаримовгача, хуллас фабриканинг бирор аъзоси ишлаб чиқаришни механизациялаш учун курашдан четда қолмади.

Кондитер цехида янги машиналар ўрнатилди, фабриканинг совутиш системаси қайта қурилди. Карамель цехида эса янги механизациялашган линия ишга туширилди. Конфет ишлаб чиқаришни 600 тоннагача кўпайтирадиган махсус агрегатлар ишлаб турибди.

Рационализаторларнинг ижодкорлиги булоқдек жўш уриб турибди. Уларнинг 62 таклифи ишлаб чиқаришга жорий этилиб, юз минг сўмдан ортиқ даромад кўрилди.

Меҳнат унумдорлиги ортмоқда, ускуналардан фойдаланиш яхшиланмоқда. Ҳозир ускуналардан фойдаланиш коэффициенти 80 процентга етиб қолди.

«Ўртоқ» фабрикаси 1967 йилнинг апрель ойидан бошлаб планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига ўтиб ишламоқда. Қандолатчилар ислоҳот шарофати билан корхона ва унда ишлаётган ҳар бир меҳнаткашнинг моддий манфаатдорлиги ошганлигини рўй-рост кўриб турибдилар. Энди қандолатчилар ойлиги аввалига нисбатан ойига 35-40 сўм кўпайди.

Тошкент қандолатчиларининг маҳсулоти фақат республикадагина эмас, мамлакатимизда ҳам машҳур бўлиб қолди. Қандолатчилар конфетларнинг 17 та янги турини ишлаб чиқаришга жорий этдилар. «Оқ олтин», «Гулистон», «Ўзбекистон 40 йиллиги» сингари конфетлар халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг медаллари билан тақдирланди.

Корхона кўраётган фойда ҳам йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Шу йилнинг ярим йили ичида бир миллионга яқин фойда кўрилди. Шундан юз минг сўми корхонани ривожлантириш фондига ажратилди. 50 минг сўм эса меҳнаткашларни рағбатлантириш фондига тушди. Демак, фабрика меҳнаткашлари фидокорона меҳнатлари учун янада юқори ҳақ олавередилар. Иқтисодий ислоҳотнинг ажойиб самараларидан баҳраманд бўлаётган фабрика ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари янада унумлироқ ишлашга бел боғлаганлар.

А. БУХОРБОЕВ.

«Самарқанд»ликлар ташаббусига қўшиламиз

МАСЪУЛИЯТЛИ ДАВР

Ҳозир ғўза қатор ораларини ишлашнинг энг масъулиятли пайти, ҳосил тақдири ҳал қилинадиган давр. Бу зарбдор кунлар ҳар биримиздан ҳушёрликни, эҳтиёткорликни талаб этади. Ҳар бир пайкалдаги, ҳар бир қатордаги ўсимликнинг аҳволи ҳисобга олиб парвариш қилинмаса, дала ишларида озгина бўлса ҳам бўшашувчиликка йўл қўйилса яхши ғўзани ҳам ёмон қилиб қўйиш, ҳосилни қўлдан бой бериш мумкин. Негаки, ҳозир ҳавонинг ҳарорати жуда баланд. Бундай кезларда агротехника тадбирлари изчил ўтказилмаса, бир-бирига маҳкам боғлаб олиб борилмаса ғўза мевасини тўкиб юборади.

Бир группа олимлар ва тажрибакорларнинг маслаҳатида, Сирдарё областидаги «Самарқанд» совхози механизаторларининг мурожаатида ҳам бу алоҳида таъкидланган. Ҳозирги пайтда ғўза қатор ораларини ишлашни бир кун ва бир соат ҳам бўшаштирмаслик керак.

Шу кеча-кундузда ғўза бешинчи марта комплекс парвариш қилинмоқда. Бунинг ўзига хос усули ва қоидаси бор. Чунки, баҳорда катта-катта майдонларга чигит қайта экилиши сабабли экин паст-баланд бўлиб ўсяпти. Бир картада ғўза туплари бир-бирига туташиб кетган бўлса қўшни картадаги экиннинг авжи пастроқ. Культивация вақтида булар эътиборга олинмаса яхши ўсган ғўза ҳосилини кўплаб тўкиб юбориш мумкин. Бу камчиликнинг содир бўлмаслиги учун механизаторларимиз туплар туташиб кетган пайкаллардаги ғўза қатор ораларини юмшатганда тракторларни ғилдираги олдига тўсиқлар ўрнатиб ишлатишяпти.

Колхозимизда ғўзанинг аҳволи умуман ёмон эмас. Асосий майдондаги экинни ўсиш ва ривожланиш жиҳатидан ўтган йилги даражага етказиб олдик. Ҳар бир туп ғўзада ўртача беш-олтитадан тўқ кўсак бор. Абдуқодир Қурбонов, Лутфулла Турсунов ўртоқлар бошлиқ юқори ҳосилли бригадаларнинг ғўзасида кўсак айниқса кўп.

Лекин шу билан бир қаторда, камчиликлардан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Гарчи ҳосилга киришда орқада қолаётган ғўзамиз кам бўлса ҳам, ҳар ҳолда бор. Колхозчиларимиз бу хилдаги ғўзаларни тез орада яхши ривожланган ғўзалар даражасига етказиб олиш учун алоҳида парвариш қилишяпти. Кам ҳосилли ғўзаларни культивация қилишда культиваторларнинг барча иш органларидан фойдаланиляпти.

Экин қатор оралари культивация қилинганидан кейин ғўзани оби-тобида суғориш ҳосил тақдирини ҳал қилади. Бунинг маъноси шуки, культивация билан суғоришни бир-бирига маҳкам боғлаб олиб бориш керак. Колхозимизда бу қоидага қаттиқ амал қилинмоқда. Бизда экинга сув фақат чуқур эгатлар орқали таралапти. Эгат бошида сув оз-оздан оқизилади, ўртасига борганда бир оз кўпайтирилади, охирида эса яна камайтирилади. Натижада сув тупроқни текис намлаяпти ва талаб қилинган чуқурликка сингаяпти.

Ўтган йили хўжалигимизда барча майдондаги ҳосилнинг 60 процентдан кўпроғи машиналар билан йиғиштириб олинди. Бу йил давлатга топшириладиган ҳамма пахтанинг 80 процентини «зангори кема»лар бункеридан тўкмоқчимиз. Буни бултур куздаёқ кўзлаб қўйганмиз. Ҳосилни машиналарда териш учун тупроғи унумдор, шўрланмаган ерлар, йирик ва текис карталар ажратилган. Бу майдонлар механик-ҳайдовчиларга бириктиб қўйилган. Улар ҳосилини ўзлари терадиган участкаларга ўзлари чигит экишди. Ҳозир экинни ҳам ўзлари парвариш қилишяпти. Ғўза серҳосил ва калтабўғин қилиб ўстиришяпти. Пайкаллар ва дала четлари бегона ўтлардан тоза, ҳашаротдан ва турли касалликлардан холи. Тракторчилар терим агрегатларининг равон юришини таъминлаш мақсадида суғориш эгатларини тўғри, бир хил чуқурликда ва кенгликда олишяпти. Суғоришни агротехника қоидаси асосида ўтказиш деб аслида шуни айтилади.

Хўжалигимизда механизациялашган теримга қизғин тайёргарлик кўриляпти. Агрегатларни ремонт қилиш тугаллананай деб қолди. Карталарнинг бурчагини текислашга, прицеплар тушириладиган чуқурларни кавлашга киришилди. Транспорт воситалари ремонт қилиняпти. Терим машиналаридан икки сменада фойдаланиш ва запас механик-ҳайдовчиларга эга бўлиш мақсадида қўшимча механизатор кадрлар тайёрланмоқда.

Машина теримининг муваффақияти, кўп жиҳатдан, дорилашни оби-тобида ўтказиш ва ғўза баргини сифатли тўктиришга боғлиқдир. Олимларнинг фикрича, дорилаш ишлари қанчалик эрта, ҳавонинг иссиқлик даражаси қулай пайтда ўтказилса заҳарли дориворлар баргга шунчалик яхши таъсир қилади, у бир ҳафта ичида тўла тўкилиб кетади. Натижада кўсаклар тез етилади ва пахтанинг очилиши жадаллашади, ҳосилни кўпроқ машиналарда териш ва сифатини яхшилаш имконияти вужудга келади. Шуни ҳисобга олиб, биз дорилаш ишларини сентябрнинг дастлабки ўн кунлигида ўтказмоқчимиз. Барча майдондаги ғўзани дорилаймиз. Йирик ҳамда аҳоли яшайдиган пунктлардан узоқроқ далалардаги ғўзага дори самолётлар орқали пуркалади ва чангланади. Самолётлар қўнадиган жойлар тайёрланмоқда. Самолётлар ёрдамида дорилашда асосан цианамид кальцийдан фойдаланамиз. Бу дorивор ташиб олиняпти ва уни катта идишларда суюқ ҳолга келтириш учун тайёргарлик кўриляпти. Бизнинг шароитимизда бу суюқлик ғўза баргини сифатли тўкади. Дорилаш группа усулида ўтказилади.

Пахтакорларимиз 1369 гектар ернинг ҳар гектаридан давлатга камида 28 центнердан пахта сотишга ваъда қилишган. Бу — юбилей йилида гектаридан олинган ҳосилдан 3 центнер ортиқдир. Колхозчиларимиз давлатга «оқ олтин» етказиб бериш ва ҳосилни машинада териш юзасидан олган мажбуриятларининг тўла бажарилишига эришиш учун астойдил курашиб ҳосилга-ҳосил қўшмоқдалар. Колхозчилар ҳозирги зарбдор кунларда янада унумли ишлашлари учун ҳамма шарт-шароитлар яратиб берилган. Далада иссиқ овқат тайёрланмоқда. Сиёсий-тарбиявий ишлар тобора кучайтириляпти. Пахтакорларнинг ўз меҳнатидан моддий манфаатдорлиги ошириб борилияпти. Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти бу тадбирларни изчил амалга ошириш йўли билан колхозчиларнинг кун сайин яхшироқ ишлашларига эришаверади.

Қ. СУЛТОНОВ,
Сирдарё районидаги К. Маркс номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

И. РАҲИМОВ,
колхоз бош агрономи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

И. ШЕРБЕК...,
бош инженер.

Бухоро область партия ташкилотларида

ҲИММАТ

Маҳсулот сифатини яхшилаш учун ўзинг ишлаб турган корхонада, цех ва бригадада нима қиляпсан?

— Биз, «ВЛКСМ XX йиллиги» тикувчилик фабрикаси комсомол-ёшлари доҳиймиз В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги ҳамда комсомолнинг 50 йиллик юбилейи шарафига меҳнат вахтаси эълон қиламиз. Иш жараёнида маҳсулот сифатини яхшилаш ўн ойлик ишлаб чиқариш планини 25 октябргача бажариш, пландан ташқари 2 минг дона кийим-кечак ишлаб чиқариш, маҳсулот таннархини 35 минг сўмга арзонлаштиришга эришамиз. Бутун фаолиятимизни харидорларнинг талабларини ўрганиб, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларни омборларда, магазинларда туриб қолмаслиги учун сарфлаймиз. Материаллардан тежаб-тергаб фойдаланамиз. Тежалган хом ашё ҳисобидан 800 дона эркаклар, 300 дона ўқувчилар, 200 дона болалар костюми ва кўйлаклари тайёрлашга эришамиз. Шу давр ичида 10 минг киловатт-соат электр энергиясини иқтисод қиламиз.

Фабрика комсомолларининг бу ҳиммати тез орада бутун областга ёйилди. Ҳозир Бухоро шаҳар саноат корхоналарининг коллективлари мазкур фабрика комсомол-ёшларининг ташаббусига қўшилиб, комсомолнинг 50 йиллиги шарафига қўшимча, юксак мажбуриятлар олмоқдалар. Корхона ёшларининг ватанпарварлик ташаббуси шаҳар партия комитети томонидан маъқулланди.

ЗАРБДОРЛАР

Ромитан районидаги колхоз, совхоз бошланғич партия ташкилотлари Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Август ойида ғўза парвариши бўйича олимлар ва тажрибакорларнинг маслаҳатлари ҳамда «Самарқанд» совхози механизаторларининг мурожаати тўғрисида»ги қарорини ишлаб чиқиб, конкрет тадбирлар белгиламоқдалар. Эгин қатор ораларига ишлов беришни кучайтириш ва пахта йиғим-теримига ҳозирликни авж олдирувчи зарбдор бригадалар ғузиляпти.

Райондаги «Октябрь 50 йиллиги» пахтачилик совхозида терим машиналарини ремонт қилувчи ва унинг мавсумда тўхтовсиз ишлашини таъминловчи колонна ташкил этилди. Унга совхознинг энг яхши, ишчан коммунистлари уюшган. Ҳозир хўжаликда 12 та «ХТ-1,2» терим агрегати, 40 га яқин пахтани қоп-қанорсиз ташувчи прицепли тракторлар ремонтдан чиқарилган.

«Узсельхозтехника» район бирлашмасининг Чилонғу, Пешку бўлими устахоналарида «Ўзбекистон», «Октябрь», Энгельс номли, «Москва» колхозларидан келтирилган терим машиналарининг ремонти меъёрига етказилмоқда. Бу ишда коммунистлар ҳаммага ибрат кўрсатиб меҳнат қилмоқдалар. Район партия комитетининг яқинда бўлиб ўтган бюроси пахтачилик хўжаликлари коммунистларининг бу хайрли иши тўғрисида қарор қабул қилди.

ИБРАТ

Ҳозир Навоий районидаги «Коммунизм» колхозининг дала шийпонлари, чорвачилик фермаларида 176 сиёсий ташкилотчи ва 35 сиёсий ахборотчи ишлаб турибди. Хўжалик партия ташкилоти меҳнаткашлар ўртасида оммавий-сиёсий, партиявий-ташкилий ишларни юритишда қишлоқдаги ўқитувчилар, медицина ходимлари ва бошқа касб эгаларидан фойдаланмоқда. Улар колхоз радиоузели орқали ҳам суҳбатлар ўтказишяпти.

Район партия комитети пропаганда ва агитация бўлими колхоз партия ташкилоти билан биргаликда меҳнаткашлар ўртасида оммавий-сиёсий ишларни намунали равишда олиб бораётган А. Очилов, А. Муллаев, Х. Эрбобоев каби сиёсий ахборотчиларнинг иш тажрибаларини оммалаштирувчи махсус плакатлар чиқарди. Бундан ташқари колхоз коммунистлари сиёсий ахборотчи ва сиёсий ташкилотчилар группасининг семинарини ўтказди.

«Коммунизм» колхози сиёсий ахборотчилари ва сиёсий ташкилотчиларининг ташаббуси область партия комитети томонидан маъқулланди. Улар алоҳида мурожаат қабул қилишган эди. Унда хўжалик коммунистларининг бу соҳада тўплаган тажрибалари умумлаштириб берилган.

ИЖОДКОРЛАР

Урта Осиё темир йўли Коғон бўлимининг коммунистлари ижодий изланиш ва йўловчиларга қулайлик туғдириш йўлида янгиликка интилиб катта натижага эришдилар. Бу ердаги Навоий ва Коғон алоқа дистанцияси меҳнат аҳли ишдан бўш вақтларида марказлаштирилган электр стрелкаларини қуриб тугалладилар. 37-қурилиш поездининг коммунистлари эса, Коғонда бир йўла 8 темир йўл изи билан тепловозларнинг қатновини таъминлайдиган янги паркни бунёд этишмоқда. Бу ишда коммунист В. М. Ладанов бошлиқ монтёрларнинг ҳиссаси катта.

Урта Осиё темир йўли Коғон бўлимининг коммунистлари бошлаб берган ташаббус туфайли йилига давлатнинг 25—30 минг сўм маблағини тежаб-тергаб қолиш имконияти туғилмоқда. Темир йўл бўлими партия ташкилоти коммунист-жамоатчиларнинг қимматли ишларини маъқуллади. Ҳозирги кунда йўловчиларга қулай шарт-шароитлар вужудга келтириш юзасидан ҳар бир коммунистнинг таклиф-мулоҳазалари тўпланиб ўрганиб чиқилмоқда.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» Бухоро область мухбири.

ФАН ЗАВҚИ

● 73 ЁШЛИ АСПИРАНТ ● ЭЙНШТЕЙН БАШОРАТИ ● ТАЛАБА — ИНСТИТУТ УЧУН ЭМАС, ИНСТИТУТ — ТАЛАБА УЧУН ● АКАДЕМИК ЛАНДАУНИНГ ОРЗУСИ

«Илм ёшда эмас — бошда», деган нақл бор. Ҳақиқатан ҳам қизиқ: Э. Галуа 18 ёшида буюк математик ва революционер даражасига кўтарилган, И. Шаферевич 17 ёшида Москва университетини битириб, ҳозир эса дунёдаги атоқли математиклардан биридир, С. Мергелян 21 ёшида кандидатлик диссертациясини ёқлаганида унга докторлик унвонини беришди, Т. Саримсоқов 27 ёшида фан доктори ва университет ректори даражасига кўтарилди. Ёшлигидаёқ фанда из қолдирган бундай истеъдод эгалари ҳаётда анчагина учраб туради. Бунинг сабаби уларнинг фанга қизиқишлари замини мактабдаёқ яратилганида. Бундай мисолларни ўқувчилар орасида кенг тарғиб қилиш улардаги талант имкониятларини воқеликка айлантиришга, албатта ёрдам беради.

Ижодий қизиқиш хисларини ёшликдан уйғотиш — масаланинг бир қисмидир, холос. Ижод доирасини кенгайтириш кексаликда ҳам унумли давом этиши мумкин. Скрябин, Қори-Ниёзий каби академиклар мўйсафид ёшлари билан ҳам баракали ижод қилмоқдалар.

«Етти ёшдан етмиш ёшгача ўқиш» шиори Абдуқодир ота Муродов учун ҳам қонун. Бу отахон 73 ёшида аспирантлар билан бир қаторда туриб кандидатлик имтиҳонларини топширди. Берган жавоблари навқирон аспирантларнинг жавобидан ҳеч қолишмади, балки юқорироқ ҳам бўлди. Абдуқодир ота ҳозир филология фанлари кандидати, каллиграфия соҳасида у кишининг олдига тушадиган олим йўқ.

Илм-фанга, ижодга қизиқиш хиссини болаларда ёшликдан уйғотиш масаласига мактаб, ота-оналар, олимлар кўпроқ эътибор беришлари лозим. Шу билан бирга, илмда ёши ўтиб қолиш ҳам йўқ. Абдуқодир оталар борган сари кўпаяверсин, биз шунинг тарафдоримиз.

Фан олимдан ўз умрини бағишлашни талаб қилади, дейишади одатда. Бу ҳақиқат асрдан-асрга ўтиб келмоқда. Мирзо Улуғбек билан Жордано Бруно илм йўлида қурбон бўлдилар. Асримизнинг буюк олимларидан бири Алберт Эйнштейндан сўрашибди: «Икки соатдан кейин ўласиз, дейишса нима қилар эдингиз?» Эйнштейн жавоб берибди: «Дарров қоғоз-қалам олиб, миямдаги илмий фикрларимни ёзиб қолдириш учун шошилардим». Академик Ҳадича Сулаймонова оғир касаллик вақтида: «Менга ҳеч бўлмаса яна бир йилча умр керак эди, бир йил... илмий фикрларимни ёзиб қолдиришим учун» деган эди. Бу — чин юрак сўзлари эди. Ҳали ёш, лекин йирик олима бу қолган бир йилни ҳам ўзининг ҳаёти учун эмас, балки илм-фан учун бағишламоқчи эди.

Вас. Эйнштейн, Сулаймонова ва бошқалар... Шу мисолларнинг ўзи кифоя. Демак, фанга муносабат бошқа ҳамма нарсадан устун турмоғи лозим. Ёшларимиз бу ишга астойдил, жон-диллари билан киришсалар, ўз умрларини бағишласалар, ал-Хоразмий, Лобочевский, Ибн-Сино, Павлов, Улуғбек, Эйнштейнлар яна ҳам кўпаяди.

Баҳо қўйишдан асосий мақсад — ўқувчи, студентларни кўпроқ билишга интилтиришдир. Илмга муносабатни аниқлаш мезонларидан бири ҳам ана шудир. Баҳонинг вазифаси билим даражасини аниқлаш билан чегараланмайди. У кўпроқ билишга ундайди. Ўқувчида масъулиятни оширади. Баҳо тақдирни белгилай оладими? Ҳа, асосан, кўп нарсаларни аниқлаб беради. Шунинг учун билимга баҳо қўйиш тажрибаси асрлардан-асрларга ўтиб келмоқда.

Восил Қобулов замонамизнинг атоқли олимларидан ҳисобланади. Унинг бу даражага кўтарилишига болалигиданоқ кўпчилик ишонарди. «Учқун» мактабида ҳам, Охунбобоев номли мактабда ҳам бирга ўқиганларнинг ҳаммаси якдиллик билан шундай дейди. Дарҳақиқат, у ўрта мактабда «5» дан бошқа баҳони билган эмас. Ўрта Осиё Давлат университетининг физика-математика факультетида бир вақтнинг ўзида икки бўлимда (астрономия, геофизика) баббаравар «5» га ўқир эди. Урушдан қайтгач, транспорт институтида ўқиди. Ўша баҳо-ўша баҳо. Бир қизиқ воқеа; Восил Қобулов «Материаллар қаршилиги» фанидан дарсни эшитмаган ҳолда имтиҳон топширмоқчи бўлади. Профессор М. Гофманнинг: «Ўқишга келганига бир хафта бўлмаган бу студент нима деяпти?» деб жаҳли чиқади. Студент профессордан имтиҳон олишни яна бир марта илтимос қилади. Профессор Гофман икки йиллик курсни ўзича пухта ўзлаштириб олган студент Қобуловга қойил қолади, «5» қўяди. Кейинчалик ҳам профессор коридордан ўтатуриб, бу студентга алоҳида эътибор билан боқиб қўярди... Демак, гап қайси фанда эмас, балки ўқувчининг фанга чинакамига қизиқишида экан. Эҳтимол, Восил Қобуловнинг ҳамма вақт истаган фанидан аълога ўқиши «Учқун» мактабининг математика ўқитувчиси Собит аканинг ҳам меҳнатидир. Чиндан ҳам Восил Қобуловда зеҳн ўшанда очилган эди.

Демак, юқори баҳо олиб ўқиётган ўқувчиларни кўпайтириш — ўқув юртининг асосий вазифасидир. Ҳамма ўқувчилар бунга интилмоқлари лозим. Лекин шуни ҳам айтиш керакки, зеҳни кейинроқ очиладиган болалар ҳам учрайди. Масалан, Ньютон, Менделеев, Лузинларнинг зеҳни кейинроқ очилган. Н. Н. Лузин шунда ҳам машҳур математик бўлиб етишган, академик даражасигача кўтарилган, кейинчалик ўзи ҳам бир қанча академикларни етиштирган.

Ўқитувчиларнинг диққати ўз қўли остидаги ўқувчилар зеҳнини вақтлироқ очишга қаратилмоғи лозим. Шу билан бирга, ўқувчини сира камситмасликни, уларнинг куртак отиб гуллаётган ниҳолдек руҳий дунёсига озор бермасликни, ёш кўнгилни вайрон қилмасликни доимо ёдда тутиш зарур. Бу масала Москва физика-техника институтида, айниқса яхши йўлга қўйилган. Ҳатто институтга киролмаганлар ҳам хурсанд бўлиб қайтиб кетадилар! Чунки имтиҳон даврида уларга нисбатан қўпол муомала бўлмайди, ҳужжатларни топширишда ҳам, врачдан ўтишда ҳам, имтиҳон беришда ҳам пойлаб қолишлар, галда узоқ туришлар бўлмайди. Абитуриент имтиҳон куни толиқмайди. Бола институт учун эмас, балки институт бола учун яратилганлигига риоя қилинади. Баҳоларнинг объектив эканлигига абитуриентнинг ўзи ишонч ҳосил қилади. Ҳамма институтларда ҳам шундай бўлишини истар эдик.

Илғор домлаларнинг иш тажрибасини тарғиб қилиш — ўқиш-ўқитишнинг сифатини ошириш омилларидан биридир. Республикамиз олий мактабларида бу соҳада қилинаётган ишларни етарли деб бўлмайди. Профессор Х. Раҳматуллин ва профессор А. Космодемянский ўз устозлари профессор А. Минаковнинг педагогик маҳоратини кўп мақтайдилар. Тошкентлик математиклар профессор Н. Назаровнинг математик физика соҳасидаги ажойиб лекцияларини ҳануз эсларидан чиқазгилари келмайди. Академик С. Сирожиддинов ўз устози Т. Қори-Ниёзийнинг лекцияларини камолат чўққиси эди, деб таъриф-тавсиф қилади. Бундай моҳир ўқитувчилар кам дейсизми? Уларнинг индивидуал ютуқларини кенг тарғиб қилиш ўқиш-ўқитиш соҳасидаги ишларни мукаммалаштиришга ёрдам беради, албатта. Домлага қараб туриб, ичида «сизга ўхшасам эди», дейиш ва шунга ҳаракат қилиш кишини жуда катта ютуқларга олиб келиши шубҳасиздир.

Махсус мактаблар истеъдод танлашда жуда қўл келади. Москва, Ленинград, Новосибирскдаги махсус физика-математика мактабларининг очилиши шулар жумласидандир. Академик Колмогоров, профессор Линник ва бошқа йирик олимлар бундай мактаб ўқувчиларига жон-диллари билан олий математиканинг махсус бобларини ўргатмоқдалар, зеҳнларини чарҳлаб, истеъдодларини очмоқдалар.

Республикамизда ҳам шундай мактаблар, умуман, бор: Лекин у ерда қайси йирик олим ишлаяпти? Бу мактабни битирганларнинг тақдири қандай? Бундай мактабларни яна очиш имконияти борми? Бу масалалар жамоатчиликни қизиқтиради, албатта.

Зеҳн — бу гўё бир «бўз ер»дир, уни ишлаш керак. Мияни нақшлаш, соғлом фикрлар билан уни «тўлдириш» талаб этилади. Ўқиш-ўргатишни яхш уюштирмаслик натижасида жаҳон миқёсида қанча-қанча болаларнинг зеҳни очилмай қолганлиги сир эмас. Зеҳнни «чархлаш», айниқса ёшлик пайтида самарали натижа беради. Марҳум академик Ландау, ҳасталикдан оз бўлса ҳам тузалсам, ишни ўрта мактаблар учун математика ва физикадан янги усулдаги дарсликларни ёзишдан бошлардим, деганлиги ҳам бежиз эмас. У ўша пайтда узоқни кўраолган. Ёш авлодни замонамиз илм-техникаси талабларига мос равишда тарбиялаш-ўқитиш тадбирларининг ўзини ривожлантириб боришни тақозо қилади. Ландау фикрича, масалан, арифметиканинг ўрнига ҳам алгебрани ўқитиш мақсадга мувофиқдир.

Ўқитувчилар мактабда ҳам, олий ўқув юртида ҳам имкониятларига қараб, ҳали ҳал қилинмаган илмий масалаларни тортинмай ўқувчилар олдига ташласалар, бу нарса ўқувчиларнинг илмга қизиқишларини янада кучайтиради. Бурчакни циркул ва линейка ёрдамида тенг учга бўлиш, юзи доира юзига тенг квадрат чизиш, икки кубдан бир куб ясаш каби масалалар асрлар давомида ечилмай келаётган муаммолардандир. Улар мавҳум муаммолар бўлса ҳам, лекин уларга қизиқиш бир қанча бошқа илмий кашфиётларга сабаб бўлди. Ферманинг буюк теоремаси юз йилдан бери истеъдодли ёшлар фикрини ўзига жалб қилиб келмоқда.

О. ФАЙЗУЛЛАЕВ,
доцент.

ИЛМИЙ АСОСДА

НОТ МУАММОЛАРИ

Яқинда уч газета — «Совет Ўзбекистони», «Правда Востока» ҳамда область «Коммуна» газета редакциялари биргаликда фарғоналик НОТ жонкуярларидан бир группасини тўгарак стол атрофига таклиф этдилар. Улар орасида область корхоналари НОТ лабораториялари, группа ва бўлимларининг инженерлари ҳамда бошлиқлари бор эди. Фарғоналик НОТ жонкуярлари аввало ўз корхоналарида меҳнатни илмий асосда ташкил қилишнинг бориши, НОТ масалалари ва муаммолари ҳақида биринчи марта биргаликда батафсил гаплашиб олдилар. Бу хусусда жуда қимматли таклиф ва мулоҳазалар айтилди.

Йиғилишда Фарғона область партия комитети саноат бўлимининг инструктори А. Ли, Фарғона шаҳар партия комитетининг секретари В. Икромов, Марғилон ва Қўқон шаҳар партия комитетлари саноат бўлимларининг мудирлари Ҳ. Олимова ва В. Раҳимов ўртоқлар ҳам иштирок этдилар. Биз бугун мухбиримизнинг шу тўгарак стол қатнашчилари кўтарган масалалар ҳақидаги материалини эътиборингизга ҳавола қилаётирмиз.

Фарғонада меҳнатни ва бошқаришни илмий асосда ташкил қилиш жонкуярлари, шу ишга меҳр-муҳаббат қўйиб қолган кишилар сафи тобора ортиб бормоқда. Эндиликда областнинг кўпчилик корхоналарида меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш кун тартибида турган муҳим масалалардан бири бўлиб қолди. Қатор йирик корхоналарда эса, меҳнатни ва бошқаришни илмий асосда ташкил қилишнинг асосий йўналишлари белгилаб олинди.

Фарғонадаги тўқимачилик ва ёғ-мой комбинатларида иш жойларини ташкил этиш ҳамда меҳнат шароитларини яхшилашга алоҳида эътибор берилмоқда. Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида эса, мутахассисларни жой-жойига қўйиш, ишлаб чиқаришни бошқаришни янада такомиллаштириш йўли тутилмоқда. Фарғона азот ўғитлари заводида бўлса, НОТ бевосита ишлаб чиқаришни ташкил этишда қўл келиб қолди.

Лекин ҳамма область корхоналарида ҳам меҳнатни ва бошқаришни илмий асосда ташкил қилишга бирдай катта эътибор берилмоқда, корхона раҳбарлари НОТ жонкуярларини етарлича қўллаб-қувватламоқда деб айта олмаймиз. Меҳнатни ва бошқаришни илмий асосда ташкил қилиш ишига астойдил киришмаган корхоналар ҳали оз эмас. Маҳаллий саноат, савдо, маиший хизмат кўрсатиш корхоналарида НОТ ҳали бамисоли очилмаган қўриқдир. Шу билан бирга область саноат корхоналарида НОТни жорий қилиш йўлида ҳали бартараф этилиши зарур бўлган камчиликлар, ҳал бўлмай турган муаммолар жуда кўп.

Фарғона ёғ-мой комбинатида меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш анчагина яхши йўлга қўйилган. НОТ планларини амалга ошириш катта иқтисодий самаралар бермоқда. Комбинатда НОТ бўйича ўтказилган анкетада бутун коллектив иштирок этди. Улар ташлаган таклифларни амалга оширишнинг ўзи йилига қарийб ярим миллион сўм тежам бермоқда. Бошқача айтганда, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш бир сўм сарфлаб уч сўм фойда кўриш имконини бермоқда.

— Лекин баъзи масалалар оқилона ҳал этилса, НОТ бундан ҳам каттароқ иқтисодий самаралар бериши мумкин, — деди комбинат НОТ лабораториясининг бошлиғи Л. Беззубова, — **Аввало бу ишнинг бошида кўп йиллик иш тажрибасига эга бўлган мутахассислар туриши керак. Ундан кейин НОТ лабораториялари ва бўлимларида уч-тўрт киши эмас, ўнлаб мутахассислар ижодий иш олиб боришлари лозим.** Шундагина НОТ кутилгандан зиёда иқтисодий самара бериши мумкин. Бир ўринли савол: Нимага Минскдаги соатсозлик заводи НОТ бўлимида қарийб қирқ киши бўлади-ю, бизнинг комбинатда атиги уч киши бўлиши керак!? Областимиздаги бошқа корхоналарда-чи? НОТ бўлимларида ўндан ортиқ мутахассисни бирлаштирган бирор корхона борми? Йўқ. Менимча, бу бизнинг самарали ишлашимизга салбий таъсир кўрсатаётган энг катта сабаблардан биридир.

— Биз ҳозир НОТ планлари тузиш учун ҳеч қандай методик қўлланмаларга эга эмасмиз, — деди Марғилондаги «Атлас» фирмаси НОТ лабораториясининг бошлиғи Қ. Ўринбоев, — **Агар республикамизда НОТ институти ташкил этилиб, у методик кўрсатмалар бериб турса, НОТ планларини тузишда амалий ёрдам кўрсатса, социологик тадқиқотлар ўтказишга раҳбарлик қилса, кўнгилдагидек иш бўлур эди.** Бундай институт НОТ бюллетенлари нашр этиб, корхоналарнинг тажрибасини кенг ёйиш ишига муносиб ҳисса қўшиши мумкин.

Бу кўпчиликнинг кўнглидаги гап экан. Тўгарак стол қатнашчилари бир овоздан уни қувватлаб чиқдилар. Улар ҳозирги вақтда тажриба алмашиш, техника ахборотлари тарқатиш жуда ёмон йўлга қўйилганини таъкидладилар. Шунинг натижасида бир корхонада аллақачон амалга оширилган ишга бошқа корхонада ундан бехабар ҳолда киришиш, вақт ва маблағларни беҳуда сарфлаш ҳоллари рўй бермоқда. НОТ институти эса бунга чек қўйган бўлур эди.

Меҳнатни илмий асосда ташкил қилиш ишига директорнинг ўзи бош-қош бўлмоғи лозим. Шунинг учун ҳам энг аввало партия, совет ходимлари, корхона директорлари ва етакчи мутахассисларининг НОТ бўйича ўқишини ташкил қилиш керак бўлиб қолди, — дейди Қўқон шаҳар партия комитети саноат бўлимининг мудири Б. Раҳимов. Шаҳар партия комитетлари, область партия комитети НОТ бўйича ойлик семинар ва курслар очишлари мақсадга мувофиқдир.

Бу йўлда дастлабки қадамлар қўйилди. Марғилонда тузилган НОТ жонкуярлари кенгаши доимий семинар машғулотларини бошлаб юборди. Фарғона шаҳар инженерлар кенгаши эса, мутахассисларнинг бошқа шаҳарлардаги корхоналарга бориб тажриба ўрганиб келишларига амалий ёрдам бера бошлади. У мутахассисларнинг тажриба алмашишларини йўлга қўювчи бир ташкилот вазифасини ўтамоқда. Шунинг учун ҳам **тўгарак стол қатнашчилари инженерларнинг область кенгашини тузиш керак деган истак билдирдилар.**

Шунингдек, тўгарак стол қатнашчилари НОТ жонкуярларини рағбатлантириш, корхона раҳбарлари ва инженер-техник ходимларнинг фойдали иш коэффициентини аниқлаш, уларнинг меҳнат фаолиятини ўрганиш, социологик ва психологик тадқиқотларнинг моҳияти ҳақида батафсил гаплашиб олдилар. Бу тўгарак стол атрофида йиғилиш ўзига хос бир тажриба алмашиш мактаби вазифасини ўтади. НОТ жонкуярлари яна тез-тез учрашиб туриш истагини билдирдилар.

М. МАНСУРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Бухоро области. Навоий химия комбинатининг 3-навбат цехларини қуришга киришилди. Янги ускуналар ишга туширилгач, корхона яна ҳам кўпроқ минерал ўғит ишлаб чиқаради. Суратда: пешқадам электр пайвандчилардан Иван Сур.

А. Усмонов фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

Таxиатошдаги ремонт механика ва қурилиш деталлари заводининг электр пайвандчиси Раима Утеевлиева Қорақалпоғистон АССР Олий Совети депутатидир. Уртоқ Утеевлиева смена топшириқларини ортиғи билан адо этмоқда.

Р. Саидов фотоси.

В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигига

ИНҚИЛОБ ТОНГИДА

Ленинград — инқилоб бешиги. Бу ерда ҳамма нарса қадрдон доҳий ҳаётини эслатади. Совет ҳукумати ва партия Марказий Комитетининг қарори билан Ленинград ва унинг атрофидаги ўн бир жой ёдгорлик музейига айлантирилган.

Маълумки, Ленин 1893-йилнинг августида Самарадан Петербургга боради. У йирик сиёсий ва саноат маркази бўлган, ишчилар синфи энг кўп тўпланган бу ерда марксчи — инқилобчиларнинг жанговар ташкилотига кириш учун келган эди. Ленин Петербургга кетаётганда, Нижний Новгородда унга ҳамшаҳари, марксчи—студентлар тўгараги аъзоси М. А. Сильвин номига хат ёзиб беришди. Сильвин ёрдамида Ленин Петербург марксчилари билан алоқа боғлади ва тез орада уларнинг тўгарагига аъзо бўлди. Тўгарак аъзолари асосан Технология институтининг студентлари эдилар. Бу тўгарак аъзолари орасида С. И. Радченко, Г. М. Кржижановский, В. В. Старков, Г. Б. Красинов, А. А. Ванеев, П. К. Запорожец, М. А. Сильвин, Л. Л. Мальченко ва бошқалар [illegible] эди.

1893 йилнинг кузида Лениннинг Петербургга келиши марксчилар ҳаётига сезиларли ўзгариш киритди. Бу ёш йигит (дўстлари уни [illegible]дай аташарди) тез орада [illegible]килотда алоҳида ўринни [illegible]ади ва атоқли марксистик назариётчи, социал-демократик ҳаракатнинг раҳбари сифатида танилди.

Ленин Петербургга келиши билан Чор жандармлари унинг изидан тушдилар. Петербург ҳокимининг полиция маҳкамасига ёзган ахборотида: «Ульянов, Владимир Ильич... С. — Петербургга 1893 йилнинг 31-августида келди ва Сергиев кўчасидаги 58-уйда жойлашди» деб кўрсатилганди.

Ҳозирги Чайковский кўчасидаги ана шу уйда Ленин 1893 йилнинг октябрь ойига қадар яшади. Ундан кейин 1894 йилнинг январига қадар Ямская (ҳозирги Достоевский) кўчасида яшади.

1894 йилнинг 14-февралида Владимир Ильич Катта Казачи кўчадаги 7/4 уйнинг 13 квартирасига жойлашди.

Уч қаватли кўримсизгина уй. Арк остидан ҳовлига чиқиладиган йўл. Торгина нарвон учинчи қаватга, уч хонали квартирага олиб чиқади. В. И. Ленин шу хоналардан бирида ойига 10 сўмдан ижара ҳақи тўлаб турган.

Кейинчалик бу уй В. И. Лениннинг ёдгорлик музейига айлантирилган. Улуғ Ватан уруши йиллари, Ленинград қамалда қолган кунларда бу уйнинг ва квартиранинг деворлари бузилган эди. 1945 йилда В. И. Ленин туғилган куннинг 75 йиллигида ана шу уй ва квартира ремонт қилиниб, қайта тикланди.

Пролетариатнинг улуғ доҳийси яшаган ва ишлаган бу хона Ленин ҳузурига кирган баъзи революционер ўртоқларнинг хотираларига кўра аввалгидек қилиб жиҳозлаб қўйилган. Хонани қайта жиҳозлашда М. А. Сильвин фаол қатнашди. М. А. Сильвин бу ҳақда шундай хотирлайди: «Владимир Ильич 1895 йилнинг баҳоригача яшаган Казачий кўчасидаги бу уйга кўп қатнардим. Мен бу ерга одатда кечқурунлари иш юзасидан қандайдир ахборот бергани, баъзан шунчаки гурунглашиб кетиш учун кирардим. Ундан ҳамиша бирор янгиликни билиб олардим. Оғир ўйларга ботганимда ёки дилимни ғашлик кемирган кунларда унинг ҳузурига маънавий далда истаб кирардим».

Ёдгорлик хонаси Ленин ҳаётлигида қандай бўлса, худди шундай оддий ва фақирона жиҳозланган. Бурчакда девор тагида темир каравот, печка, уч оёқли курсида ювиниш учун тоз ва кўза, стул қўйилган. Қаршидаги девор ёнида диван бор. Хонанинг икки деразаси бўлиб, бири ҳовлига, иккинчиси ҳозирги Ильич кўчасига қараган. Деразанинг олдида стол ва иккита венача стул. Уларнинг ёнида китоб жавони, Ильич шу китоблардан фойдаланган.

Керосин лампанинг хира ёруғида Владимир Ильич столга энгашганча, жуда кўп китобларни мутолаа қилган, ўзининг ўлмас асарларини ёзган. 1894 йилнинг баҳорида ва ёзида Ильич ўзининг «Халқ дўстлари нима ва улар социал — демократларга қарши қандай курашадилар?» номли ажойиб асарини худди шу столда ёзган.

Лениннинг бу асари Россияда революцион марксизмнинг манифести, бўлажак большевизмнинг биринчи программа ҳужжати эди. Бу китоб рус марксчиларини революцион партия тузиш учун кураш программаси билан қуроллантирди.

Владимир Ильич 1894 йилнинг охири ва 1895 йилнинг бошларида худди шу квартирада, «Народникликнинг иқтисодий мазмуни ва жаноб Струве китобида унинг танқиди» асарини ёзиб, легал марксчиларнинг буржуача башарасини фош қилган эди.

Владимир Ильич яширин ҳолатда суд оқловчиси Вольнештейн қўлида суд вакилининг ёрдамчиси бўлиб ишлади. Санкт — Петербург суд палатасидаги ишончли вакиллар кенгаши Ленинга берган 23-29 сонли гувоҳномада бундай дейилган эди. «Мазкур гувоҳнома ҳуқуқ фанлари курсини тугатган, православ мазҳабидаги Владимир Ильич Ульяновга берилди шул ҳақдаким, мазкур ўрток 1893 йилнинг 3 сентябридан суд аъзоларининг ёрдамчилари рўйхатида ва ҳозирликда суд аъзоси М. Ф. Вольненштейннинг ёрдамчисидир». В. И. Ленин мана шу оқловчи вазифаси билан яшириниб, жўшқин революцион фаолиятини кучайтирган эди.

В. И. Ленин ниҳоятда интизомли, саранжом-саришта киши эди. У эрталаб 7-8ларда уйғонар, аввал уйда ишлар, кейин соат 11 ларда эса Халқ кутубхонасига ёки Эркин иқтисодий жамият кутубхонасига бориб газеталарни ўқир, ўз ишларига материал йиғарди.

Н. К. Крупскаянинг эслашича «Владимир Ильич ишчилар турмушини тасвирловчи ҳар бир икир-чикир билан қизиқар, ишчилар турмушининг айрим бўлакларидан бутун бир манзара ясашга, ишчилар орасида мумкин қадар яхшироқ революцион тарғибот юргизишга ҳаракат қиларди.

В. И. Ленин ишчилар ҳаётини ҳамиша диққат билан кузатар ва ўрганарди. полициячилар кўпинча «Уйда кам ўтиради, ҳар куни қаёққадир чиқиб кетади» деб ахборот беришарди.

Аслида шу пайтлар Владимир Ильич Питер заводлари ва фабрикаларида бўлар, илғор ишчиларнинг ўйларига бориб, уларнинг турмуш шароити билан танишарди. Ўз навбатида ишчилар ҳам тез-тез Лениннинг мана шу квартирасига келиб туришарди.

Ленин ўз қариндошлари ва ўртоқларига ғамхўр киши эди. Квартира — музейда Владимир Ильичнинг синглиси Мария Ильиничнага ёзган иккита хатининг фотонусхаси сақланади. Касалликдан турган синглисининг соғлиғидан ҳавотирланган Ленин унга шундай маслаҳат беради: «Сен ўзингни ҳар куни икки соатдан сайр этишга мажбур қилишинг керак. Онам соғ — саломатми? Мен учун уни ўпиб қўй».

Бирор ўртоғи касал бўлиб қолганда Ленин дарров ҳол сўраб борарди.

1895 йилнинг баҳорида Владимир Ильич ўпкаси шамоллаб ётиб қолди. Лениннинг илтимосига кўра М. А. Сильвин Москвага телеграмма юбориб, унинг онаси Мария Александровнани чақиртирди. Владимир Ильичнинг онаси Анна Илинична билан тез етиб келди ва ўғли соғайгунча унинг ёнидан жилишмади.

Ҳар куни В. И. Ленин квартира-музейига турли ёшдаги ва турли касбдаги кишилар келиб, доҳийнинг азиз хотирасини ёдлаб кетишади.

Квартира — музейдаги кўпгина ҳужжатлар ва материалларда Коммунистик партиянинг асосчиси ва дунёда биринчи ишчи-деҳқонлар давлатининг бунёдкори, ҳамиша барҳаёт, қадрдон Ильич сиймоси кўз ўнгимизда гавдаланади.

Е. БАРВИНОВА,
В. И. Ленин уй-музейининг мудираси, Ленинград шаҳри.

Шу кеча-кундузда пахта далаларида ҳосилга ҳосил қўшиляпти. Тошкент область, Янгийўл районидаги Ҳамроқул Турсунқулов номли колхозда ғўзани суғориш кеча-кундуз қизғин давом эттириляпти. Пахтакорлар ҳар гектар ердан 40 центнердан хирмон кўтариш учун курашмоқдалар. Тошкентбой Темиров бошчилик қилаётган бригада пахтакорлари 142 гектар ернинг ҳар гектаридан 49 центнердан пахта топширишга ваъда қилишган.

Суратда: бригада бошлиғи ўрток Темиров ғўзаларнинг ҳолатини кўздан кечирмоқда.

Қ. Розиқов фотоси.
(ЎзТАГ фотохроникаси).

Ер қонунлари асослари лойиҳасини муҳокама қиламиз

ЕР—БОЙЛИК МАНБАИ

Ерни бойлик манбаи деймиз. Ҳақ гап. Инсон ризқи-рўзи ердан олинади. Она ернинг ҳар қаричи ҳазина, уни қанча эъзозланса, шунча кишини қувонтиради, кутганча ҳосил беради. Мамлакат ва халқни бой қилади. Булар, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар ер қонунлари Асослари лойиҳасида таъкидлаб ўтилган.

Лойиҳада шу билан бир қаторда, ердан унумли фойдаланиш зарурлиги кўрсатилган. Ҳамма чора тадбирлар кўрилиб, ҳосилдорликни ошириш масаласи олға сурилган. Дарҳақиқат, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришнинг асосий воситаси ҳисобланган ердан қанчалик унумли фойдаланилса пахта, дон, сабзавот ва бошқа маҳсулотларни кўп етиштирсак, мамлакатимиз қуввати шунча ортади, турмушимиз янада фаровонлашади.

Самарқанд районидаги «Москва» колхози янги ерларни ўзлаштириш ҳисобига экин майдонини тобора кенгайтиряпти, мўл-кўл сабзавот етиштиряпти. «Ленинобод» ва Энгельс номли колхозларнинг соҳибкорлари боғ ва узумзорларни кўпайтириб, қанчадан-қанча ширин-шакар меваларни эл дастурхонига етказиб беряптилар. «Комсомол», Киров номли колхозлар Янгиариқ массивидаги асрлар бўйи қаҳраб ётган чўлни ўзлаштириб, боғ-роғларга, ҳосилдор экинзорга айлантирмоқдалар. Район колхозлари ва совхозларининг сувли ерларидаги экинзорлари 1965 йилдаги 18640 гектардан 1966 йилда 19085 гектарга, ўтган йили 19523 гектарга кўпайди. Бултур ҳар гектар сабзавотзордан 200 центнердан ошириб ҳосил олинди.

Ҳайдаладиган сувли ерлардан ана шундай улкан хирмон кўтариш билан бирга, ердан фойдаланишда эгасизликка йўл қўйиш фактлари ҳам давом этяпти. Шаҳар атрофидаги колхозларда ердан нотўғри фойдаланиш билан бир қаторда, уни талон-торож қилиш, колхозга алоқаси бўлмаган шахсларга «участка» қилиб бериш ҳоллари бор. Бунга «Ўзбекистон», «Гулистон» колхозларини мисол қилиб кўрсатиш мумкин. «Ўзбекистон» колхозининг раиси ўрток Ғ. Нодиров умумий мажлис қарорисиз колхозга аъзо бўлмаган шаҳарлик 46 хўжаликка беш гектар энг ҳосилдор ерни тақдим этган.

«Победа» ва «Гулистон» колхозларида сувли ерлардан ўринсиз фойдаланиш, баъзи бригадаларда экинзорларнинг камайиб кетиши ва ерни шаҳар аҳолисига асоссиз бериб юбориш ҳоллари кўплаб учраётгани район Совети ижроия комитетида кенг муҳокама қилинишига қарамай, бундай хатолар янада чуқурроқ такрорланмоқда. «Гулистон» колхозининг раиси Ҳабиб Мардонов ижроком қароридан кейин, яъни шу йил февраль ойида правлениенинг қонунсиз қарори билан колхознинг талай тутзорини И. Қулиев, С. Бобоев, Ҳ. Абдусаломова, Р. Қурбонов, А. Султонов, Б. Узоқовга ўхшаш шаҳар ва район марказида ишловчи кишиларга томорқа қилиб берган. Анчагина тут дарахтлари нобуд қилинган.

Шаҳар атрофидаги Самарқанд райони шароитида бир майдондан йилига икки марта ҳосил олиш мумкин. Эртаги карам, картошка, бодринг, сабзи—пиёздан кейин такрор экинлар экиб мўл ҳосил олиш учун ҳамма имкониятлар бор. Колхозлар янги техника, ишчи кучи ва сув билан етарли таъминланган. Бироқ ердан унумли фойдаланишда муҳим омил ҳисобланган бу соҳага етарли эътибор берилмаётир. Ўтган 1967 йилда район бўйича фақат 468 гектар ерга такрор экин экилди. Йирик сабзавоткор хўжалик «Гулистон» колхозида бултур 14 гектар эртаги картошка, 7 гектар сабзи, 18 гектар карам, беш гектар бодринг экилгани ҳолда шундан фақат 20 гектарида такрор экин ўстирилди.

Биз ер қонунларининг Асослари лойиҳасини кўздан кечириб чиқдик. Унда ердан фойдаланишдаги муҳим омиллар баён қилинган. Лойиҳага янги қишлоқ ва биноларни бош план асосида қуриш, колхозга аъзо бўлмаган кишиларга участка беришни тақиқлаш, имконият бўлган участкаларда йилига икки марта ҳосил олишни қонун — планга киритиш, ердан фойдаланишда колхоз ва совхоз раҳбарларининг жавобгарлигини ошириш тўғрисида моддалар киритишни зарур деб ҳисоблардик.

Х. МУРТАЗОЕВ,
Самарқанд район Совети ижроия комитетининг архитектори.

М. ЗАЛОЗНИИ,
Самарқанд район қишлоқ хўжалик бошқармасининг ер тузувчи бош инженери.

Р. ҒУЛОМОВ,
бошқарманинг катта тупроқшуноси.

ФЕРМА ЮЛДУЗИ

ОРЗУ

Фермага туташган пайкалдан қизларнинг кулгиси эшитилар, кимдир бир куйни дам олиб, дам қўйиб ҳиргойи қиларди. Ҳар куни шўхлик қилиб, дугоналарини кулдириб юрган Анорхоннинг эса ҳеч ким билан иши йўқ. Қўллари лўппи-лўппи очилган чаноқларда-ю, кўзи фермада. Унинг қулоғига қизларнинг кулгиси эмас, сигир-бузоқнинг маъраши чалинади.

— Нима бало, оғзингга талқон солганмисан? — ён эгатда пахта тераётган Унсин ўзини тутолмай гап қотди.

— Фермамизда жуда чиройли сигирлар бор-а?

— Яна сигирларни ўйлаяпсанми? — Унсин ҳайрон бўлиб дугонасига қаради. — Ахир, ўзларингизникиям бор, ҳар куни соғасан-ку?!

— Нима, сен соғмайсанми?

— Ҳар замонда. Ўшандаям опам уйда бўлмасалар...

Ферма томондан эсаётган шамол уларнинг димоғига ғалати ҳидни келтириб урди. Унсин бурнини жийирди.

— Молнинг ҳидини ёқтирмайман-да.

Анорхон дугонаси Унсинга совуқ қаради-ю, индамади. «Товба, одам ҳам молдан жирканаркан-ми?».

Кечқурун ҳамма терган пахталарини топшириб уйига шошиларди. Анорхон бўлса, фермага кирди. Зотдор сигирларни, чиройли бузоқларни бирам кўргиси келдики... Сут соғувчилар билан саломлашиб, бирикки сигирни силаб қўйди. Баъзиларига ўзича ном ҳам қўйиб олди. Бирдан ўзларининг сигирларини ҳам соғиш кераклигини эслаб, уйига чопди.

У эртасига яна фермага кирди. Унинг сигирлар атрофида парвона бўлиб юрганини кўрган Аҳмаджон ака ҳазиллашди:

— Сен ҳам сут соғмоқчимисан?!

— Ҳа. Мана бунисини соғиб берсам бўладими? — Анорхон елкаси оқ сигирни кўрсатди.

— Оббо, қизим тушмагур-эй, уни соғиб кетишди-ку, — кулди ферма мудири. Кейин қизнинг ғалати аҳволга тушиб қолганини кўриб:

— Ростдан фермада ишлашни хоҳлайсанми? — деди.

— Мени фермага оласизларми?

Кўп ўтмай Анорхонни фермага ишга олишди. У орзусининг амалга ошганидан суюниб, ўзини қўярга жой топмас, ўзига бириктирилган ҳар бир сигир атрофида парвона бўларди.

ЛАВҲА

ЎРНАК

Тез кунда Анорхоннинг довруғи колхозга ёйилди. Меҳнат қилсанг, ҳурмат кўрасан деганларидек, ҳалол меҳнати, жонкуярлиги туфайли Анорхон Назарованинг довруғи райондан ошиб республикага тарқалди. У Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасига бориб, мамлакатимизнинг илғор сут соғувчилари билан тажриба алмашиб қайтди.

Энди Анорхон ҳам моҳир сут соғувчи, ҳам устоз. У кўпгина ёшларга устозлик қилди, уларда соғувчилик касбига меҳр уйғотди. Ойимхон Шералиева сут соғишни Анорхондан ўрганди. Бориб-бориб у устозини орқада қолдириб кетди. Устоз ва шогирднинг дугоналарча мусобақалашуви Ойимхонга ҳам шуҳрат келтирди. Унинг кўксини Меҳнат Қизил Байроқ ордени безаб турибди. «Ленинизм» колхозининг меҳнат аҳли Ойимхон Шералиевани район Советига депутат қилиб сайлашган.

— Опанинг бошқа шогирдлари ҳам Ойимхондан қолишмайди, — дейди кулиб сут соғувчи Хуморой Темирқулова, — фермамиздаги 15 та илғор сут соғувчи Анорхон опанинг шогирдларидир.

Эл олқишига сазовор бўлган Анорхон Назарова қилган самарали меҳнати эвазига Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланган. Мана, бир неча йилдирки, у Тошкент область Советининг депутати. Олижаноб коммунист эл ишончини оқлаш учун фидокорона меҳнат қилиб, жамоат ишларида актив қатнашяпти.

СУТ БУЛОҒИ

Оқшом. Фермада бугунги меҳнат куни ҳам охирлай деб қолди. Соғувчилар сўнгги челакдаги сутларини топширишяпти.

—Сизнингча, бугун соққангиз қанчага етди? — сўради, ферма ҳисобчиси Ўрмонжон Охунов сут ўлчатиб бўлган Анорхондан.

— Янглишмасам, 185 литр, — деди соғувчи.

— Тўғри, кечагидан 15 литр ортиқ, — деди ҳисобчи дафтаридан кўз узмай. — Бунинг сири нимада? Шогирдларингизга айтиб бермайсизми?

Анорхон қўлидаги челакни ерга қўйди-да, қизларга бирмабир қараб чиқди. Улар устозларининг оғзини пойлашарди.

— Сири жуда оддий. Сигирни соғишнинг ўзигина кифоя қилмайди. Уни вақтида суғориш, озуқа бериш, қараш керак. Мен ҳар бир сигирни синчиклаб кузатаман, зоотехнигимизнинг кўрсатмаларига амал қиламан...

Ҳа, Анорхон меҳнати туфайли шундай ютуқларга эришяпти. У бу йил ҳам ўзига бириктилган 17 бош сигирнинг ҳар биридан 3200 литрдан сут топшириш мажбуриятини олган. Колхознинг сут булоғини оширишга муносиб ҳисса қўшаётган Анорхон Назарова ярим йил давомида 26115 литр сут соғиб олди ва планни 112 процент бажарди. Янгийўл район «Ленинизм» колхози меҳнат аҳлининг таъбири билан айтганда, ферма юлдузи — Анорхон ўз боқимидаги сигирларининг ҳар биридан кунига 15—20 литрдан серқаймоқ сут соғиб, фермада рекорд қўйяпти.

Анорхон Назарова меҳнат қилаётган ферма коллективи бу йил 750 тонна сут соғиб топшириш мажбурияти асосида меҳнат қиляпти.

Б. ЭРГАШЕВ,
Ф. ШОҲИСМОИЛОВ.

Андижон области. Қўрғонтепа районидаги «Комсомол» колхозида бу йил маккажўхоридан мўл ҳосил етиштирилди. Ҳозиргача ҳар гектар ердан 600 центнер ва ундан ҳам кўпроқ маккажўхори кўк пояси йиғиштириб олинди. Суратда: силос учун маккажўхори ўриб олинаётган пайт тасвирланган. Колхоз партия ташкилотининг секретари Абдуҳалил АҲМАДЖОНОВ ва бригада бошлиғи Сиддиқ ҒОИПОВ ўртоқлар маккажўхоризорларда.

Р. Ашуров фотоси,
(ЎзТАГ фотохроникаси).

Китоблар оламида

ИНСОН МАДҲИ

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг «Ёш гвардия» нашриёти Ҳамид Тожибоевнинг «Ирода» номли саргузашт-қиссасини кенг китобхонларга тақдим этди. Бу китоб ҳарбий-ватанпарварлик темасида яратилган асарлардан бўлиб, унда ҳаётий фактлар, реал турмуш воқеалари, конкрет шахс фожиаси ва шунинг замирида вужудга келган юксак матонат, ирода, чидам ҳақида ҳикоя қилинади. Дастлаб шуни айтиш керакки, асар қизиқарли, ҳаяжонли композиция асосига қурилган.

Автор ҳар бир эпизод, ҳар бир воқеа, ҳар бир ҳаракатни ўзига хос, маълум ўлчов ва меъёрда тасвирлайди. Ортиқчалик, бўрттириб-муболаға қилиш майллари сезилмайди. Сталинград учун олиб борилган ҳал қилувчи жангу-жадаллар эпизоди ёзувчи томонидан ҳаяжонли, таъсирли ва ишонарли тасвирланган.

Ҳамид Тожибоев «Ирода» қисса-саргузаштида қаҳрамон характерида юз бермиш психологик процессларни бир текисда, тинч ҳолда тасвирламайди, балки ҳаёт оқими, шароит тақозосига кўра ҳаяжон билан ўқувчига етказади.

Асарнинг бош қаҳрамони Ҳабибулла психологияси, онги, ҳаётга, муносабати, сабр-матонати, чидам ва иродаси ўқувчини мафтун этади. Бунга унинг якка ўзи сазовор эмас. Олиҳиммат рус аёллари уни ҳам жисман, ҳам маънан янгидан тирилтирадилар, ҳаёт деб аталмиш ширин, гўзал, сермазмун ва сермақсад бўстон қўйнига олиб кирадилар. Бунга ўқувчи ишонади ва қаноат ҳосил этади. Бироқ, ёзувчи ҳаётий ҳақиқатни ҳаспўшламайди. Ҳабибулланинг икки оёғидан ажралганини эшитган замони ундан юз ўгирган суюклиси Ойпошшанинг бевафолиги, маънавий пучлиги, тубанлиги ёзувчи эътиборидан четда қолмади. Бу, гарчи бизнинг замонамиз учун типик ходиса бўлмаса ҳам, ҳарнечук ҳаётий, ҳақиқатдир. Лекин масаланинг бир томони ҳам борки, ёзувчининг кичик бир хабари орқали китобхон Ойпошшанинг бу бебурд, пасткашлигини билади. Ваҳолонки, ёзувчи ана шунга замин ҳозирлаши, Ойпошшадан ана шундай бевафоликни кутиш мумкин эди, ишонч учун зарур сабаблар билан ўқувчини таништирган бўлиши керак эди. Асарда мана шу ўрин суст тасвирланган.

Зубайдахоннинг Ҳабибуллага хат ёзиши, ўз муҳаббатини изҳор этиши ҳам юзаки ҳал этилган. «Ҳар қанча майда ва аҳамиятсиз бўлиб кўринган» (М. Горький) эпизод, воқеа ва айниқса, кишилар ўртасидаги муносабат (ваҳолонки бу ерда гап турмуш қуриш, «умр савдоси» ҳақида боради) юзаки, йўлакай ҳал этилмаслиги лозим. бўлмаса, охири — вой бўлади!

Ҳамид Тожибоев прозада кўпдан бери қалам тебратади. Шунинг учун ҳам унинг «Ирода» саргузашт-қиссаси ўринли қўлланган бадиий тил воситалари билан ҳам эътиборга сазовор. Бунга ёзувчи изланиш, меҳнат ва халқ оғзаки ижодидан кенг кўламда баҳраманд бўлиш, ижодий фойдалана билиш самарасида эриша олган.

«Тақдирим осмонидаги қора булутлар тарқалиб, чарақлаб қуёш чиққандай туюлди», — Ҳабибулла тилидан айтилган бу гапда катта маъно бор. Албатта, сиртдан қараганда бу шунчаки жимжимадор жумладек. Лекин характернинг мантиқи нуқтаи назаридан ёндошилса, масалан, Ҳабибулланинг алаҳлаб ётган, оғир хорғинлик, азоб-уқубатларнинг чексиз гирдобида ғарқ бўлган бир дамида олиҳиммат рус аёлининг инсоний шафқат-мурувватининг ана шу вақтдаги баҳосини қандай белгилаш, баҳолаш ва қандай тасвирлаш мумкин?

Автор буни юқоридаги бадиий ва образли тасвир воситасида китобхонга етказади, Тўрт йиллик даҳшатли уруш даврларининг қаҳратон қиши, гўзал баҳори, иссиқ ёзи ва олтин кузи тасвири ҳам ёзувчи маҳорати натижасида асосий воқеа-эпизодлар, қаҳрамонларнинг кечинмалари фонида санъаткорона тасвирланади.

Эрта баҳорни ёзувчининг «Табиат оқ чойшабини йиғиштириб олиб, ўрнига ям-яшил гилам тўшалган», — деб тасвирлаши ҳам ҳаётий, ҳам бадиийлиги билан ўқувчи қалбида чуқур из қолдиради.

Автор қиссанинг илк саҳифаларида бундай ёзади:

«Заррин кокилларини олтин водийга ёйиб, ўркачсимон тоғ орасидан мўралаб кўтарилаётган қуёшга боқиб, «Дугоҳ»нинг оромбахш куйини тинглаб ўтирибмиз. Ҳамсуҳбатим ғам-ташвишсиз болалик чоғининг шоҳиди бўлган тепаликка термулиб, хаёл денгизига ғарқ бўлади...» Бундай жонли, бўёқдор тасвирлар қиссада кўплаб учрайди.

Метин характерли етакчи образ Ҳабибулла саргузашти унчамунча оддий саргузаштлардан эмас. Юксак маънавий қиёфа эгаси бўлмиш чинакам совет кишисининг ҳақиқий моҳиятини ҳаётий фактлар асосида очиш катта санъаткорликни талаб этади. Сира муболағасиз шуни эътироф этиш керакки, автор бу масъулиятли вазифани уддалай олди. Ҳабибулла характери чиндан ҳам ибратнамуна тимсоли қилиб кўрсатишга арзигулик. «Ирода»даги яна бир қатор образлар ҳақида ҳам ана шу фикрни бемалол айтиш мумкин.

У. САЛОҲИДДИНОВ.

ШИНГИЛ ҲИКОЯЛАР

И. С. ТУРГЕНЕВ
ТУҒИЛГАН КУННИНГ
150 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

КАРАМ ШЎРВА

Қишлоқдаги беванинг йигирма яшар қўли гул, ёлғиз ўғли нобуд бўлди.

Қишлоқнинг бойваччаси муштипар онанинг бошига тушган мусибатдан хабар топиб, марҳум дафн этиладиган куни кўнгил сўрагани келди. Бева уйда эди. У кулбаси ўртасидаги стол ёнида турганча ўнг қўли билан қошиқда (чап қўли ёнида шалвираб осилиб ётарди) чирк босган кувачадан бамайлихотир ёвғон карам шўрва ичарди.

Беванинг юзи қорайиб, олқиндидек бўлиб қолган, кўзлари қизариб, шишиб кетган эди... Ўзини эса худди черковдагидек сипо, мўмин тутарди.

— Е товба!—деб ўйлади бойвачча. — Шундай пайтда томоғидан овқат ўтганини қаранг-а... Қалби тошга айланиб кетган эканда, буларнинг!

Бойваччанинг ўзи бундан бир неча йил муқаддам тўққиз ойлик қизидан ажралиб қолганда шунчалик ғам-ғусса чеккан эдики, Петербургдан таърифга сиғмас дачани ижарага олишдан воз кечиб, бутун ёзни шаҳарда ўтказган эди! Манави бева бўлса гўё ҳеч нарса бўлмагандек карам шўрвани хўриллатиб ичяпти.

Бойвачча тоқати тоқ бўлиб, дашном берди:

— Татьяна! Шуям ишми! Тавба! Наҳотки ёлғизгина ўғлингни севмасдинг? Шу маҳалда кўнглингга овқат сиққанини қара-я! Бу карам шўрва томоғингдан қандай ўтяпти?

Бева пинагини бузмай, оҳиста:

— Волам Вася қазо қилди, — деди. Шунда ўпкаси тўлиб ичичига ботиб кетган кўзидан мўлдир-мўлдир ёш оқди. — Энди менинг ҳам куним битди: жоним бўғзимга келиб турибди. Аммо карам шўрвани исроф қилиш яхшимас-да, унга туз солинган.

Бойвачча бу гапни эшитиб, кифтини учирди-ю, жўнаб қолди. Ахир тузга етишиш маҳоллигини у қаердан билсин!

Май, 1878 йил.

ТИЛАНИШ

Катта шаҳар яқинидаги кенг кўчадан қари, касалманд бир киши келарди.

У чиллакдек оёқларини алкашчалкаш ташлаб, гандираклаб зўрға қадам босарди. Устида жулдур кийим, яланг боши кўксига осилиб тушган... Унинг ниҳоятда дармони қуриган эди.

Чол кўча четидаги харсанг тошга ўтирди-да, олдинга энгашиб тирсагига тиранди ва башарасини икки қўли билан яширди. Шунда эгри-бугри бармоқлари орасидан билқиллаган чангга кўз ёшлари қуйила бошлади.

У ўйлаб кетди...

Бир вақтлар соғлом ва бой бўлганини, соғлиғининг қадрига етмай барбод этганини, бойлигини дўстлари ва душманларига баравар сарф қилиб юборганини эслади... Мана, ҳозир ейишга бир бурда нони йўқ, ҳамма уни тарк этди, душманларидан олдин дўстлари ташлаб қочди... Наҳотки энди садақа сўраб иззат-нафсини ерга урса? Шунда юраги туздек ачишиб кетди, номус қилди.

Кўз ёшлари эса чанг устига тинмай қуйиларди.

Баногоҳ, у аллаким чақирганини эшитиб, бошини ҳорғин кўтарди ва олдида турган бир нотаниш кишини кўрди

Унинг чеҳраси тунд эмас, хотиржам ва мулойим, кўзлари чақноқмас, тиниқ, нигоҳи қаҳрли эмас, ўткир эди.

У босиқ овозда:

— Сен бутун давлатингни кўкка совурдинг Лекин хайрли иш қилганинг учун ачинмайсан-ку, тўғрими? — деди.

Чол уҳ тортиб:

— Ачинишга-ку ачинмайман-а, лекин эндиликда ҳолим хароб, куним битай деб турибди-да, — деди.

— Борди-ю дунёда тиланчилар бўлмаганда ва улар сендан садақа сўраб қўл чўзмаганларида сен саҳоватли эканлигингни қандай исбот қилардингу, бу ишга қандай бел боғлардинг.

Чол лом-мим демай, ўйга толди.

— Ғурурингни қўй энди, камбағал, — деб сўзида давом этди нотаниш киши, — бор, тиланчилик қил, токи қўли очиқ одамлар чиндан ҳам саҳий эканликларини кўрсатиш имкониятига эга бўлсинлар.

Чол сесканиб, кўзини очганда... нотаниш киши ғойиб бўлган эди. Шу пайт кўчада, узоқда бир йўловчи кўринди.

Чол унга яқинлашиб қўл чўзди. Йўловчи бир ўқрайиб қўйди-ю, ҳеч нарса бермай, тескари қараб кетди.

Лекин ундан кейин ўтган йўловчи бир чақа хайр қилди.

Чол чақага нон сотиб олди. Чолга тиланчилик қилиб топган бу бир бурда нон жуда ширин туюлди, энди унинг юраги эзилмади, аксинча, ором олди.

Май, 1878 йил.

«НАҚАДАР СОЗ, НАҚАДАР ТАРОВАТЛИ ЭДИ АТИРГУЛ...»

Бир вақтлар қаердаям бир шеър ўқиган эдим. Кўп ўтмай у эсимдан чиқиб кетса ҳамки, биринчи сатри хаёлимда қолган:

Нақадар соз, нақадар таровтли
эди атиргул...

Ҳозир қиш, аёз дераза ойналарига гул солган, ним қоронғи уйда ёлғиз шам ёниб турибди. Мен бир бурчакда қўнишиб ўтирибман, қулоғим тагида ўша шеър жаранглайди:

Нақадар соз, нақадар таровтли
эди атиргул...

Шунда мен ўзимни шаҳар ташқарисидаги рус уйининг пастаккина деразаси олдида турганимни хаёл қилдим. Ёз оқшоми астасекин эриб тун кирди, илиқ ҳаводан чечаклар билан арғувонларнинг ёқимли бўйи келади, деразада эса бошини елкасига энгаштирганча қўлига тираниб бир қиз ўтирибди, у гўё илк юлдузлар жамол кўрсатишини кутгандай унсиз, зўр бериб кўкка телмуради. Кўзлари нақадар мулойим, ўйчан, ғунча лаблари нечоғлик гўзал, пок ҳаяжондан бегона қалби қанчалик соф, навқирон чеҳраси қанчалар тоза ва нафис! Унга сўз қотишга юрагим дов бермайди, лекин у мен учун ғоятда азиз, юрагим гупиллаб уради!

Нақадар соз, нақадар таровтли
эди атиргул...

Хона ичи тобора қоронғилашмоқда... Ёниб бўлай деган шам чирсиллайди, пастгина шифтда кўланка ўйнайди, ташқарида изғирин забтига олиб ўкиради, гўё чолнинг ёқимсиз шивири эшитилгандек бўлади:

Нақадар соз, нақадар таровтли
эди атиргул...

Кўз олдимда бошқа манзаралар намоён бўлди... Қишлоқ ҳаёти: унда истиқомат этувчи оилаларнинг қувноқ гурунги қулоғимга чалинди. Малла сочли икки бош қўшалоқ бўлиб, менга чақноқ кўзлари билан дадил боқади, анордек юзлари босиқ кулгидан учади, улар қўлларини чамбарак қилиб олишган, қўнғироқдек ёқимли овозлар пайдарпай янграйди: сал нарироқда шинамгина уйда эса навқирон бармоқлар эски пианино клавишлари устида елдек учади. Ланнер вальси алмисоқдан қолган самоварнинг шарақлашини босиб кетолмайди...

Нақадар соз, нақадар таровтли
эди атиргул...

Шам хира тортиб, сўнди... Хириллаб, гум-гум йўталаётган ким? Ёлғиз ҳамроҳим — қари кўппак оёғим тагида кулча бўлиб ётибди, у жунжикади... Мен совқотяпман... тўнғияпман... ҳаммаси ўлди... ўлди...

Нақадар соз, нақадар таровтли
эди атиргул...

Сентябрь, 1879 йил

ОХИРГИ УЧРАШУВ

Биз бир вақтлар қалин дўст эдик. Орамиздан қил ўтмасди... Бироқ хунук бир воқеа рўй берди-ю, бизлар худди душманлардек юз кўрмас бўлиб кетдик.

Орадан бир неча йил ўтди... Мана, замонанинг зайли билан у яшайдиган шаҳарга келиб қолдим. У, унинг бедаво дардга мубтало бўлганини ва умрининг охирида мени кўришга интиқ эканлигини билдим

Мен унинг уйини топиб, ётган хонасига кирдим. Шунда кўзимиз кўзимизга тушди...

Уни зўрға танидим. Ёпирай! Кексалик уни қай кўйга солибди-я!

У чўп-устихон бўлиб кетибди! Ранги заҳил, сочлари тўкилиб, боши ялтираб қолган. Бир тутам соқоли диккайиб турарди. Ёлғиз кўйлакда ўтирарди. Кўйлаги тарам-тарам қирқиб қўйилганди. Энг юпқа кўйлакнинг оғирлигини ҳам энди у кўтаролмасди. У чиллакдек қўлини апил-тапил менга узатди. Кучаниб бир неча оғиз узуқ-юлуқ сўзларни чайналиб гапирди. Булар алқашмиди, таъчамиди билиб бўлмасди. Унинг адо бўлган заиф кўкраги пайдар-пай кўтарилди, сўнган кўзларининг хира қорачиғида икки томчи изтироб ёшлари кўринди.

Юрагим ачишиб кетди. Унинг ёнидаги стулга ўтирдим, даҳшатли ва юракни эзувчи бу аҳволга дош беролмай беихтиёр кўзларимни ерга тикиб, қўл узатдим

Лекин наздимда менинг қўлларимни у қўлига олмагандек туюлди. Назаримда икковимизнинг орамизда оқ кийинган новча мўмингина бир аёл ўтиргандек бўлди. У бошдан оёқ узун чойшаб ёпинган... Унинг ўпирилган ўрадек нурсиз кўзлари ҳеч қаёққа қарамайди; гезарган, хунук лабларидан бир оғиз ҳам сўз чиқмайди.

Мана шу хотин қўлларимизни қовуштирди. У бизларни бир умрга яраштирди.

Русчадан М. МИРЗОИДОВ таржимаси.

МАТЕРИАЛЛАРИМИЗ ИЗИДАН

«ЎЗБОШИМЧАЛИК»

Газетамизнинг шу йил 14 июль сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган муросасизлар сигналида «Союзпечать агентлиги учун ажратилган хона баъзи баҳоналар билан айрим ташкилотлар томонидан бўшатиб берилмаётгани, бу ишга район раҳбар ходимлари ҳам эътибор бермагани ёзилган эди.

Андижон область партия ко[...]тининг редакцияга хабар қилиш[...] мақола обкомнинг агитация-пр[...]ганда бўлимида муҳокама қилин[...]да, унда келтирилган фактлар [...]диқланган. Бўз район партия [...]тетига «Союзпечать» агентли[...]диминнинг талабини қондир[...]ширилган.

ФРАНЦИЯ, «ПРЕНТАН» УНИВЕРМАГИГА

13 августда республикамиз пойтахтидан Францияга суяк, шох, ёғочдан ишланган буюмлар, зардўзи буюмлар, миллий сўзана ва гиламлар, музика асбоблари бўлиб Ўзбекистон халқ усталарининг 600 га яқин асарлари жўнатилди. Улар Парижнинг машҳур «Прентан» универмагида очиладиган Совет товарлари виставкаси экспозицияларидан бирини безайди.

Ўзбек амалий санъат товарларининг кўпчилиги виставка ташкилотчиларининг махсус буюртмасига биноан тайёрланган. Зардузи белбоғлар, гилам дўппилар ва «ироқи» сумкалар, Ўзбекистон тарихий ёдгорликларини тасвирловчи суяк сувинерлар, доиралар, садаф қадалган дутор, рубоб, ғижжаклар шулар жумласидандир.

Франция — Ўзбек усталарининг санъати етиб борган бирдан-бир мамлакат эмас. Ўзбек халқи санъатининг намуналари билан Япония ва Ҳиндистон, Цейлон ва Англия халқи таниш. Яқин орада санъатимиз намуналари бошқа чет эл мамлакатларига ҳам юборилади. (ЎзТАГ).

СОВЕТ МАДАНИЙ МАРКАЗИ ОЧИЛДИ

ДАКАР, 13 август. (ТАСС). Кеча Сенегал пойтахтида Совет маданий маркази очилди. Маданий марказни очиш маросимида Сенегал Ёшлар, маданият ва спорт ишлари министри Амаду Мъбу сўзлаб, Совет-Сенегал маданий муносабатлари муваффақият билан ривожланиб бораётганлигини таъкидлади ва Африка мамлакатлари проблемаларини ўрганишга совет олимлари қўшаётган ҳиссани қайд қилиб ўтди.

Маданий марказ очилишида намойиш қилинган болалар расмлари виставкасини Амаду Мъбу икки халқнинг тинчликка интилиш рамзи, деб атади.

ИҚТИСОДИЙ МУНОСАБАТЛАР МУВАФФАҚИЯТЛИ РИВОЖЛАНМОҚДА

ТЕҲРОН, 12 август. (ТАСС). Теҳронда чиқадиган нуфузли «Аяндеган» газетаси бундай деб ёзади: Совет Иттифоқи сўнгги вақтларда ички иқтисодий тараққиёт соҳасида ҳам ва шунингдек халқаро иқтисодий алоқаларда ҳам анчагина самарали натижаларга эришди. Газета Эрон-Совет иқтисодий алоқаларига тўхталиб, қуйидагиларни таъкидлайди: ҳозирги вақтда Эроннинг Совет Иттифоқига қилаётган экспортининг ҳажми бутун Эрон экспортининг олтидан бир қисмини ташкил этади, шу йилнинг тўрт ойи статистикаси эса, Эрон-Совет савдо-сотиғи муваффақиятли равишда ривожланиб бораётганлигини кўрсатади.

Фақат сиёсий негизда қурилаётган муносабатларга қарши бўлган Эрон-Совет муносабатлари, деб таъкидлайди газета, доимо ривожланиб бориши, мустаҳкамланиши ва катта фойда келтириши мумкин. «Аяндеган» газетаси пировардида Эрон иқтисодий доираларида Эрон-Совет иқтисодий муносабатларининг янада кенгайтирилишига аминдирлар, деб ёзади.

ПЛАНЕТАМИЗДА

БМТ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИДА

НЬЮ-ЙОРК. 13 август. ТАСС мухбири Э. Баскаков хабар беради:

Иорданияга қарши Исроилнинг янги қуролли агрессия ҳаракатлари муносабатлари билан кеча Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши Яқин Шарқдаги аҳвол масаласини муҳокама қилишни давом эттирди.

Иордания вакили Алфарра мажлисда сўзга чиқиб, жумладан, Иорданиянинг тинч аҳолиси Исроилнинг янги агрессия ҳаракатлари қурбони бўлди, деб таъкидлади. Исроил авиацияси 4 августда Иорданиянинг Ас-Салт шаҳрини ваҳшиёна бомбардимон қилиши натижасида даставвал кексалар, хотин-қизлар ва болалар азият чекдилар. Бомбардимон вақтида «Қизил ой» жамиятининг бир неча санитария машиналари яксон қилинди. Напалм бомбалари ташланиши натижасида шаҳар атрофида 3 минг тупга яқин зайтун дарахтлари ҳам ёндириб юборилди.

Исроил вакили Иорданияда гўё «араб террорчилари» тайёрлайдиган махсус лагерлар тузилган, деб айтаётган гапининг таги пучдир. — деди Алфарра. Иордания территориясида бундай лагерлар йўқ. Исроил Яқин Шарқдаги аҳвол тўғрисидаги масала юзасидан БМТ қабул этган қарорларни саботаж қилаётганлигини оқламоқ учун мана шу сохта гапдан фойдаланяпти.

Иордания вакили Исроил БМТ қарорларини бажаришига ҳамда араб давлатларига қарши агрессия ҳаракатлари тўхтатилишига эришмоқ учун хавфсизлик кенгашини жуда қатъий чоралар кўришга чақирди.

Исроил вакили Текоа ўз нутқида Яқин Шарқдаги кескинлик учун айбни одатдагидек араб давлатлари ҳукуматларига тўнкашга уринди.

Сўнгра Жазоир вакилининг таклифига биноан делегациялар маслаҳатлашиб олмоқлари учун Хавфсизлик Кенгашининг мажлисида танаффус эълон қилинди.

Хавфсизлик Кенгашининг мажлиси яна бошланганида Саудия Арабистонининг вакили Жамил Баруди нутқ сўзлади Яқин Шарқдаги аҳволни бартараф этмоқ учун, деди у, Хавфсизлик Кенгаши жуда қатъий чоралар кўрмоғи керак. Баруди Исроил ҳарбийларига кўрсатаётган ёрдам ва мададлари учун ғарб давлатларини қаттиқ қоралади.

Хавфсизлик Кенгашининг навбатдаги мажлиси 14 августда бўлади.

ГКП ОШКОРА ИШЛАМОҒИ КЕРАК

БЕРЛИН, 13 август. (ТАСС). Германия Компартияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Макс Рейман Германия Компартияси тақиқланишининг бекор қилинишини талаб қилди.

М. Рейман Германия Компартияси қонунсиз равишда тақиқланишининг 12 йиллиги муносабати билан ГДР телевидениеси орқали сўзлаб, Германия Федератив Республикасига Коммунистик партия зарур, деди. Бу партия тўла ошкора шароитларда аҳоли олдида марксизм - ленинизм принципларига асосланган сиёсатни баён қила олган ва амалга ошира олган бўларди.

М. Рейман Германия Федератив Республикасидаги фавқулодда қонунларнинг халққа қарши реакцион моҳиятини фош қилиб ташлади. Германия Компартияси, деди у, Боннинг реваншчилик сиёсатидан, Боннинг бутун немис халқи номидан яккаю-ягона вакилман, деган даъволаридан воз кечишини, иккинчи жаҳон уруши якунларини Германия Федератив Республикаси ҳукумати тан олишини ҳамда барча мамлакатлар билан яхши қўшничилик муносабатлари ўрнатилишини ёқлаб чиқмоқда.

У, Германия Федератив Республикаси жамоатчилиги ўртасида Германия Компартияси фаолиятини ошкора қилиш тобора сабот-матонат билан талаб қилиб чиқилаётганлигини уқтириб ўтди.

Германия Демократик Республикасидаги Тирбах шаҳрида Совет Иттифоқи, Польша ва Венгриянинг ёрдами билан янги электр станция қурилмоқда. Бу қурилиш қардош мамлакатлар ҳамкорлигининг рамзи бўлиб қолди. Суратда: поляк мутахассислари иш устида.

АДН—ТАСС фотоси.

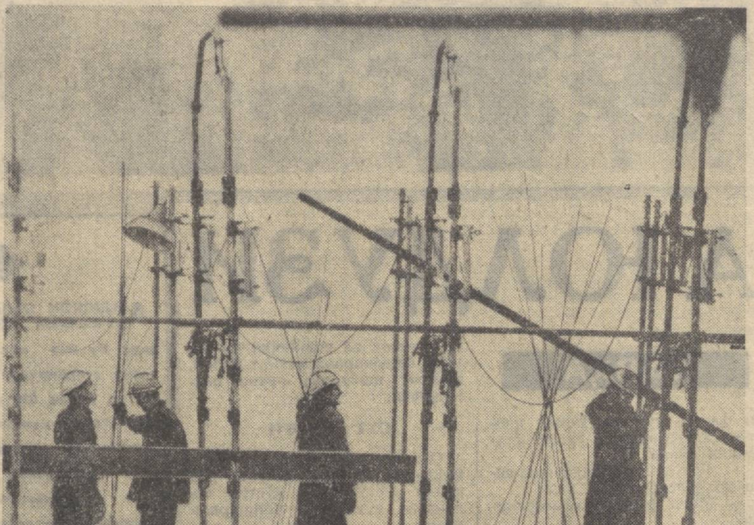

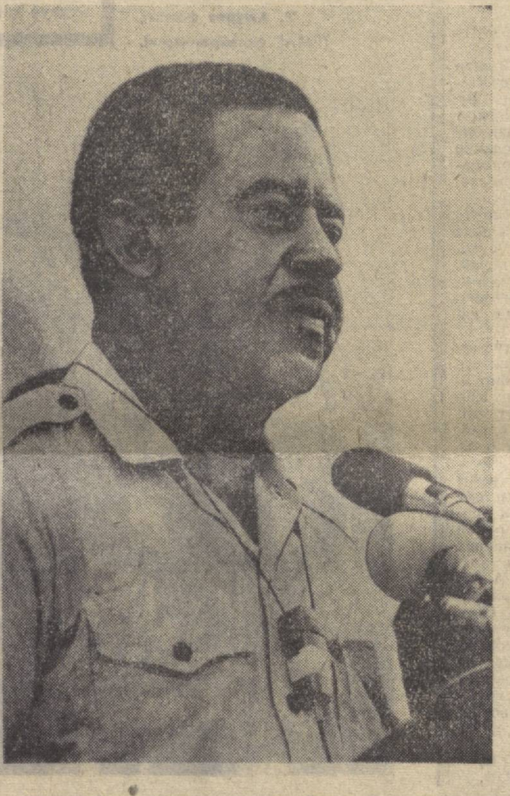

Ральф Дэвид Абернети Мартин Лютер Кинг улуғ ишларининг ворисидир. У яқинда камбағалларнинг Вашингтонга юришига бошчилик қилди. Суратда: Абернети. Камера Пресс—ТАСС фотоси.

ВАТАНПАРВАРЛАР ҲУЖУМ ҚИЛМОҚДА

ПАРИЖ, 13 август. (ТАСС). Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Сайгонга ёндош районларда Америка армияси ва Сайгон қўшинларининг позицияларига ҳужум қилишни давом эттирмоқдалар. Франс Пресс агентлигининг Сайгондаги мухбири хабар беришича, кеча Жанубий Вьетнам партизанлари АҚШ 9-пиёда дивизияси икки ротасининг Сайгондан 26 километр жанубда жойлашган Кангуок позициясига ҳужум қилганлар. Уч соатдан зиёд давом қилган жанг натижасида америкаликлар аскарларидан талафот бердилар.

Кеча Жанубий Вьетнам партизанлари Сайгон армиясининг Жанубий Вьетнам пойтахтидан 30 километр шарқи-жанубда жойлашган қисмларини қаттиқ тўпга тутганлар. Бунинг натижасида душман анча талафот берган.

АДДИС-АБЕБАДА МУЗОКАРАЛАР

АДДИС-АБЕБА. Нигерия федерал ҳукумати билан Шарқий Нигерия режими вакиллари ўртасида бу ерда олиб борилаётган музокаралар 12 августда давом эттирилди.

Маълумки, бундан аввалги мажлисларда федерал ҳукумат тангликни узил-кесил бартараф этиш планини олға сурган. Шарқий Нигерия режимининг федерациядан чиқишдан воз кечиши, Шарқий Нигерия қўшинларини қуролсизлантириш ҳамда иккала тараф раҳбарлари ўртасида бевосита музокаралар олиб бориш мазкур планнинг асосий қоидалари ҳисобланади.

Аммо, Шарқий Нигерия режимининг вакиллари федерал ҳукуматнинг қўйган бу таклифларини рад қилдилар. Улар «Биафра республикаси» деб аталмиш ўз режимларининг мустақил давлат сифатида тан олинишини талаб қилмоқдалар.

(ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

● Франс Пресс агентлиги мухбирининг Испания пойтахтидан хабар беришича, Мадрид метросида рўй берган фалокат натижасида 30 киши ярадор бўлган. Составнинг сўнгги вагони ўқи синиши натижасида издан чиқиб, рўпара келаётган поезд билан урушиб кетган.

● Япониянинг ўн бир префектураси Япон энцефалит вируси билан зарарланган районлар, деб эълон қилинди. Бу районларда 175 кишининг энцефалит (бош мия яллиғланиши) касаллиги билан оғриганлиги қайд этилди, шулардан 57 киши ўлган.

● Август бошларида Ҳиндистон территориясининг катта қисмида ёққан муссон ёмғирлари мамлакат халқ хўжалигига каттагина зарар етказди. Ёмғир туфайли дарё тошқинлари ва сув босиши натижасида тўрт миллион гектардан зиёд ер, шу жумладан, 1,2 миллион гектар экинзор сув остида қолди. 80 минг уй буткул вайрон бўлди, бир қанча районларда темир йўл ва автомобиль қатнови издан чиқди, алоқа узилди. Тошқиндан жами 8 миллион киши зарар кўрди, тўла бўлмаган маълумотларга кўра, 300 киши офат қурбони бўлган.

(ТАСС).

Ноёб операция

ПАРИЖ. Парижда хирурглар жуда кам учрайдиган ва фавқулодда мураккаб операция ўтказдилар. Тогодаги бир қишлоқда бундан 40 кун муқаддам орқаси бирга ёпишиб туғилган икки эгизак қизни профессор Жан Бьенэмэ раҳбарлигидаги хирурглар группаси бир-биридан «ажратиб» олди. Бу қизчаларнинг тоз суяги бир-бирига ёпишиб туғилган эди.

Операция 4 соатдан кўпроқ давом этди.

(ТАСС).

НИГЕРИЯ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ БОШЛИҒИ АДДИС-АБЕБАДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

АДДИС-АБЕБА, 13 август. (ТАСС) Нигериядаги ҳозирги тангликни тинч бартараф қилиш тўғрисида Шарқий Нигерия режими вакиллари билан бу ерда ўтказилаётган музокараларда Нигерия делегациясига бошчилик қилган Нигерия ахборот ва меҳнат комиссари А. Энахоро ўз ҳукумати билан маслаҳатлашиб олмоқ учун бугун Лагосга жўнаб кетди. Нигерия делегациясининг олти аъзоси ҳам у билан бирга кетди.

Энахоро Аддис-Абебага яна қайтиб келадими-йўқми, буни айтмаган бўлса ҳам лекин, Эфиопия пойтахтидаги музокаралар «давом эттирилади», деди.

Бугун — Корея озод қилинган кун

ЮКСАЛИШ САРИ

1945 йилнинг 15 августи Корея халқининг хотирасида абадий сақланиб қолади. Шу куни «Тонг мамлакати» осмонида озодлик қуёши балқиган эди. Совет Армияси томонидан япон босқинчиларидан озод қилингандан кейин мамлакатнинг шимолий қисмида ҳокимият меҳнаткашлар қўлига ўтди.

Янги, демократик Корея ўтмишдан қолоқ машинасозлик суст тараққий этган саноатни мерос қилиб олган эди. Японлар мустамлакаси бўлиб келган Кореяда халқ хўжалиги бутунлай вайрон бўлган эди. Шимолий Корея халқи Меҳнаткашлар партияси раҳбарлиги остида 1946—1949 йиллар мобайнида қатор муҳим демократик ўзгаришларни амалга оширди. Ер ислоҳоти ва саноатни национализация қилиш натижасида жамиятни қайта қуриш учун негиз яратилди.

Бироқ, империалистлар Кореянинг шимолида халқ ҳокимияти ўрнатилгани билан сира ҳам муроса қила олмас эдилар. Улар халқ Кореясига қарши босқинчилик урушини бошлаб юбордилар. Қаҳрамон корейс халқи америкалик босқинчилар ва уларнинг лисинманчи шерикларига қарши мардона курашдилар ва ўз мамлакатининг мустақиллигини ҳимоя қилиб қолдилар. Корея халқининг озодлик ва мустақиллик учун фидокорона кураши Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар томонидан ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаб турилди. Ер куррасидаги барча соф виждонли кишиларнинг қатъий талаби туфайли агрессорлар Кореядаги шармандали урушни тўхтатишга мажбур бўлдилар ва 1953 йилнинг 27 июлида яраш сулҳи тузилди.

Шимолий Корея халқи тинч ижодий меҳнат билан шуғуллана бошлади. Меҳнаткашлар партияси аҳолини мамлакат экономикасини тиклаш ва ривожлантиришга сафарбар эта бошлади. Уруш натижасида Кореяга етказилган моддий зарар ҳам беҳисоб эди. Агрессорлар Шимолий Кореянинг ҳар бир квадрат километр майдони ҳисобига ўртача 18 тадан бомба ташлаган эдилар. Саноат ва транспорт деярли бутунлай вайрон бўлган, қишлоқ хўжалигига жиддий зарар етказилган эди. Кўпгина шаҳар ва қишлоқларнинг аҳолиси бошпанасиз қолди.

Ўша кунларда буржуа фолбинлари Шимолий Корея вайроналикдан қутулиши учун камида 50 йил, бўлмаса 100 йил керак деб айюҳаннос солган эдилар. Бироқ, ҳаёт бу фолбинликка ўз вақтида зарба берди. Корея Халқ-Демократик Республикаси меҳнаткашлари халқ хўжалигини қайта тиклабгина қолмасдан, янги саноат корхоналарини ҳам барпо этдилар, мамлакатни индустрлаштириш учун мустаҳкам негиз яратдилар. Шаҳар ва қишлоқда социалистик ишлаб чиқариш муносабатлари қарор топди. Мамлакат қолоқ аграр ўлкадан социалистик индустрлашган аграр давлатга айланди.

1948 йилнинг сентябрида корейс халқининг демократик табақалари мамлакатда меҳнаткашлар давлати — Корея Халқ-Демократик Республикасини ташкил этдилар. Совет Иттифоқи ёш республиканинг мустақиллигини дарҳол тан олди ва корейс халқига урушда вайрон бўлган хўжаликни тиклашда қардошларча ёрдам бера бошлади. 1948—1950 йилларда КХДР билан бошқа социалистик мамлакатлар ўртасида ҳам иқтисодий ва маданий алоқалар, шунингдек, дипломатик муносабатлар ўрнатилди.

КХДРнинг ташкил этилиши мамлакат тараққиётида ҳал қилувчи омил бўлиб қолди. Америка империализми 1950 йилнинг июнь ойида Кореяда уруш бошлаб, мамлакат шимолидаги ёш республикани ер билан яксон қилиш ва у ерда эксплуататорлар ҳукмронлигини ўрнатишга уринган бир пайтда ҳам социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари қардош корейс халқига ёрдамга келди. Уруш натижасида ёш республика жуда зарар кўрганига қарамай, қардош мамлакатларнинг саҳийлик билан берган ёрдами туфайли тез фурсатдаёқ қаддини ростлаб олди. Жумладан, Совет Иттифоқи КХДРга муҳим саноат объектларини тиклаш ва янги корхоналар қуриш учун қайтиб олмаслик шарти билан 1 миллиард сўм миқдорида ёрдам берди.

Корейс халқи мамлакат жароҳатларини қисқа муддат ичидаёқ даволаб, социализм қуриш ишини дадил бошлаб юборди. Корейс халқининг ижтимоий тараққиётнинг барча соҳаларида эришган ютуқлари қанчалик салмоқли эканлигини шундан ҳам кўриш мумкинки, мамлакатда газлама тўқиш деярли 200 баравар кўпайди, электр қуввати ҳосил қилиш эса аҳоли жон бошига ҳисоблаганда 10 баравар, кўмир қазиб чиқариш 4 баравар, пўлат эритиш 15 баравар ошди.

Айни пайтда империалистларнинг қўғирчоғига айланиб қолган Жанубий Кореяда корейс халқи оч-яланғоч, муҳтожликда кун кечирмоқда. Бу ерда мамлакат аҳолиси ҳатто ўзининг хусусий донидан қорни тўйиб тирикчилик қила олаётгани йўқ. Ҳар йили Жанубий Кореяга четдан 1 миллион тоннадан кўпроқ дон келтирилмоқда. Жанубий Корея экономикаси ҳали ҳам японлар мустамлакачилиги давридаги каби тўла вайроналик ҳолатида турибди. АҚШнинг кўп йиллик «ҳомийлиги» корейс халқига иқтисодий вайроналикдан, ишсизлик ва қашшоқликдан бўлак ҳеч нарса келтиргани йўқ. Аксинча, Жанубий Корея Америка империализмининг Узоқ Шарқдаги ва Жанубий-Шарқий Осиёдаги агрессив ҳаракатлари учун истеҳком бўлиб хизмат қилмоқда.

Совет ва корейс халқлари ўртасида қадимдан давом этиб келаётган дўстлик кўп йиллик озодлик кураши синовларида тобланди. У халқларимизнинг умумий душманга қарши биргаликдаги курашида тўкилган қони билан суғорилгандир. Совет Иттифоқи ва КХДР ўртасидаги дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартнома имзоланганининг 7 йиллиги яқинда тантанали равишда нишонланганлиги бунинг ёркин далилидир. Совет халқи КХДР меҳнаткашларининг социализм қуриш учун мардона курашини зўр мамнуният билан кузатиб турибдилар ва уларга мамлакат экономикаси ва маданиятини юксалтириш соҳасида катта ёрдам бермоқдалар. Совет кишилари корейс халқининг Ватанни тинч, демократик асосларда бирлаштириш учун курашини ҳар томонлама қўллаб-қувватламоқдалар, уларга маънавий мадад бермоқдалар. Бугун, Кореяда халқ ҳокимияти ўрнатилган кунда совет халқлари қардош корейс халқига социализм қуриш йўлида, тинч юксалиш йўлида жуда катта муваффақиятлар тилайдилар.

Ҳ. ТЎХТАСИНОВ,
Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятининг референти.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Қўшиқлар, 9.30 — Най наволари, 10.30 — Концерт, 11.15 — «Қурувчиларнинг лабораторияларида», 11.25 — Ватан ҳақида қўшиқлар, 12.15 — «ГДР—микрофон олдида», 13.30 — Опереттalардан қувноқ саҳифалар, 16.10 — «Некрасов поэзияси музикада» (суҳбатли концерт), 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 18.00 — «Бактериологик қуролдан муҳофаза қилиш», 18.10 — Оркестр куйлари, 19.20 — Татар куйлари, 20.00 — «Ёшлик» программаси, 20.30 — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Ю. Тўраев куйлайди, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Кечки концерт, 22.20 — Ленин ҳақида қўшиқлар, 22.40 — Ойбек, «Қонли бармоқлар» ҳикояси, 23.15 — Талабларга мувофиқ концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 19.00 — Спектакль давом этади (телефильм), 19.30 — Теleянгиликлар, 19.45 — Халқ контроли экрани, 20.15 — Хоккейчилар (бадиий фильм).

Ўзбек тилида: 21.55 — Телеянгиликлар, 22.10 — Э. Охунова Кўзлар. 22.40 — Беш йиллик вахтасида, 23.00 — Шимолий Вьетнамдан репортаж (ҳужжатли фильм), 23.20 — Навоий гулшани (музикали эшиттириш).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

13.00 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

20.00 — Янги иқтисодий ислоҳот—амалда.

Рус тилида: 20.15 — Иван Чижиков (телефильм). 21.00 — Эстрада концерти 22.15 — Ёт қариндошлар (бадиий фильм).

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 15/VIII да Фарҳод ва Ширин, 16/VIII да Ўғил уйлантириш, 17/VIII да Навоий Астрободда.

КИНО

Исёнчи (кундуз соат 1, 3, 5 яримда ва кеч 9.15 минутда), Тошкент. Зилзила (эрталаб 11 да ва кеч 7 яримда) — САНЪАТ САРОЙИ.

Яна севги ҳақида — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА» (1-залда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Майор Вихрь (1-2 серия) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 3 ва кеч 6 да).

Чингачгук — катта илон — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Жунгли — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Валентин Кузяевнинг шахсий ҳаёти — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Антигона — «ДРУЖБА» (2-залда, жуфт соатларда).

ЁЗГИ БИНОДА

Яна севги ҳақида — «ФЕСТИВАЛЬ»

Воевод Шмидт болалари — «ХИВА», НАВОИЙ номли.

НАВОИЙ ШАҲРИДА
25-26 августда
ЎЗБЕКИСТОН ССР ТЎРТИНЧИ ЧИҚАРИЛИШ ПУЛ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИНИНГ
ЮТУҚЛАР ТИРАЖИ ЎТКАЗИЛАДИ

Тиражда умумий суммаси 877500 сўмлик 542500 ютуқ ўйналади, шу жумладан: 5 «Волга», 10 «Москвич-422», 5 «Запорожец» автомашиналари, 20 «М-63» ва «ИЖ-Планета» мотоцикллари, пианинолар, «ЗИЛ-Москва», «Днепр», «Саратов» холодильниклари, телевизорлар, радиоприёмниклар, радиолалар, магнитофонлар, мотовелосипедлар, кир ювиш машиналари, фотоаппаратлар, гиламлар, гилам поёндозлар ва шу каби кўпгина қимматли буюмлар ва пул ютуқлари бор.

ЛОТЕРЕЯ БИЛЕТЛАРИНИ СОТИБ ОЛИНГИЗ!

СССР Газ саноати министрлиги «Средазнефтегазстрой» трестининг
4-ҚУРИЛИШ БОШҚАРМАСИГА
дурадгорлар, ғишт терувчилар, бетончилар, сувоқчи-бўёқчилар, ёрдамчи ишчилар, слесарь-сантехниклар, электр монтёрлари, (Иш ҳақи-ишбай қўшимча коэффициентлар берилади), прораблар, қурилиш усталари, техник-механиклар, инженер-электриклар

КЕРАК

Ишга келганларга вагон-уйдан жой берилади.

Ишга келишга кетган сумманинг қиммати тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент-115, Муқимий кўчаси, 98-уй 6 п/б. кадрлар бўлими.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545. Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323. Масъул секретарь — В34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469. Марксизм ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216. Халқаро ҳаёт — В37604. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалиги — В37604. Адабиёт ва санъат — В32036. В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В38679. В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85, Бухоро 31—41. Қарши 22—82, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

Б. № — 190. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р — 02711.